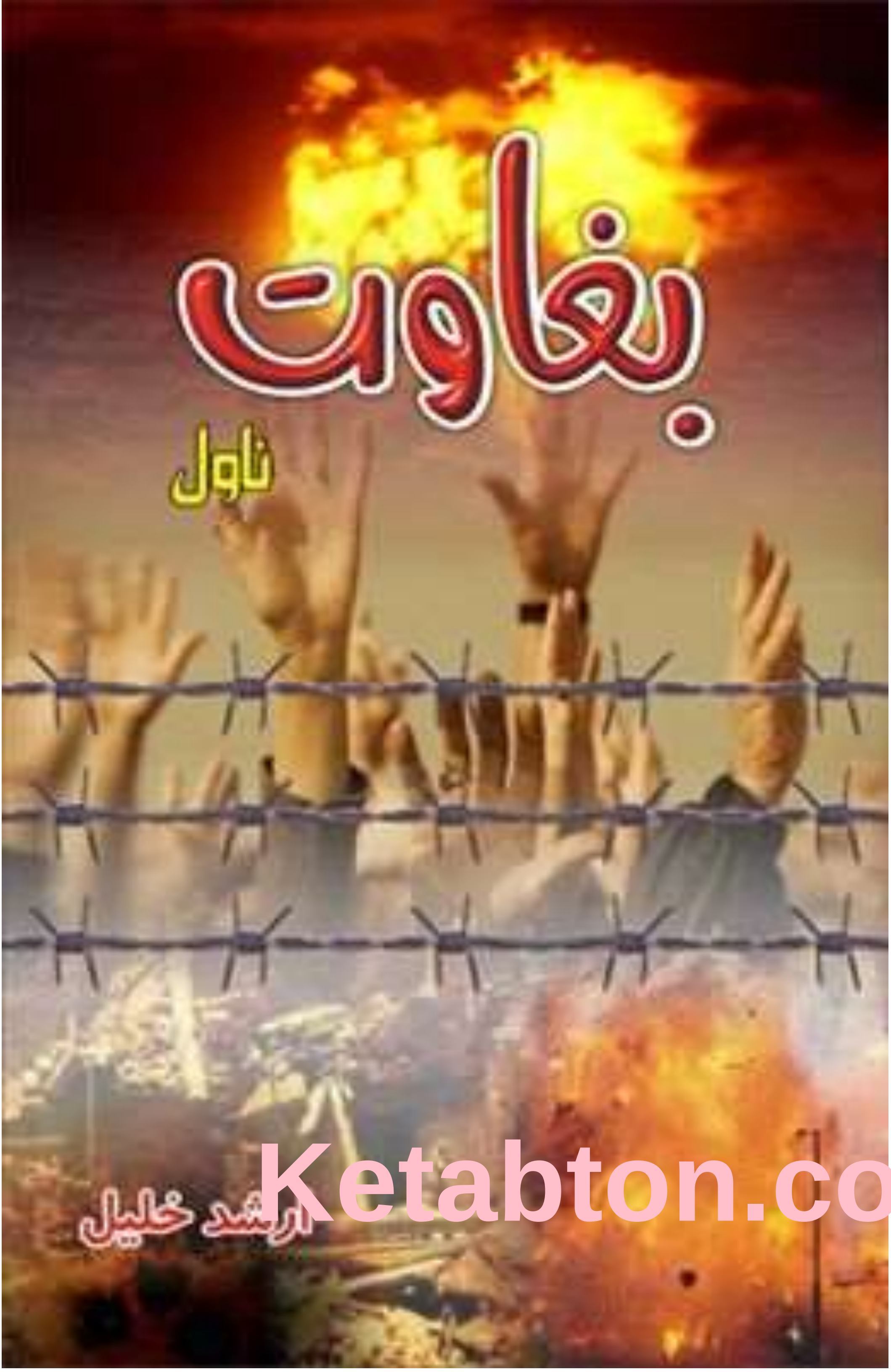

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

بغاوت

(ناول)

ارشد خلیل (لېونے افغان)

پوهه لائبریري

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب ټول حقونه د لیکونکي په حق کښې محفوظ دي

د کتاب نوم: بغاوت

صنف : ناول

لیکونکی: ارشد خلیل (لېونی افغان)

کمپوزر: سلېمان کامل

سرپاڼه: احسان الله منیب

پروف : ډاکټر محمد زبېر حسرت

اهتمام : مرکه پبلي کېشنز مردان

چاپ: اول ځل /کال 2012 میلادي

شمېر: یو زر

بیعه: دوه سوه کالداري

درک : یونورسټي بك اېجنسي پېښور

ان لائن ایډیشن: پوهه لائبریري http://poha.pk/library

او د لر او بر پښتون افغان وطن د هر ښځ
کتاب پلورنځی نه تر لاسه کېدی شي

رابطه: 03455557575

(c) ketabton.com: The Digital Library

تړون

د هغه سرونو په نوم چې پکښې

د پښتون د ازادۍ او ابادۍ

فکر بې قراره دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډالۍ

بایزید پیر روښان، نورمحمد ترکۍ، ډاکټر نجیب سره سره د هغه ټولو پښتنو ځوانانو ننګیالو په نوم چې د خپل پښتون اولس د سر لوړۍ د پاره ئې خپل ځانونه قربان کړي دي او غلامي ئې نهٔ ده قبوله کړې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما بغاوت

ملګرو لوستونکیو! دا ناول زما د پښتو ژبې، ادب او د قام د خپلواکۍ په لړ کښې یو وړوکے شان کوشش دے ، زهٔ په ځان باندې د خپلې ژبې او قام ډېر پور ګڼم او غواړم چې د دې د پاره ډېر کار وکړم ځکه چې پښتو ژبه او پښتونخوا وطن زمونږ د مور درجه لري او چې څوك په خپله مور باندې ننګ نهٔ کوي هغه له سره هډو پښتون نهٔ دے.

د دې ناول په اړه به فېصله ګران لوستونکي کوي او معيار به ئې ټاکي خو زهٔ هم له ګرانو لوستونکيو نه دا طمع لرم چې ماته به زما کمزورۍ په ګُته کړي چې په ائنده کښې ئې د سهوې کوشش وشي.

زهٔ د ملګري او ورور سلېمان کامل صېب ډېره مننه کوم چې د مشورو نه علاوه ئې د کمپوزنګ کار هم سر ته ورسوهٔ ، د پروف رېډينګ د پاره د ډاکټر محمد زبېر حسرت صېب هم مننه کوم چې خپل قيمتي وخت ئې ماته راکړهٔ . د احسان الله منيب صېب هم ممنون يم چې د کتاب د چاپ ذمه واري ئې په خپل سر واخسته او د خپلو ټولو خواخوږو هم مننه کوم چې زما د دې کتاب چا پ ته په طمع وو.

په ډېره مينه او مننه

ارشد خليل(لېونے افغان)

پېښور پښتونخوا

۹م ستمبر ۲۰۱۲ء

(c) ketabton.com: The Digital Library

اول ټوك

د پېښور په يو کلي کښې يو زلمے د ګل په نامه اوسېدهٔ. ګل به په کلي کښې زمينداري کوله، يوه ورځ سحر وختي ګل د چائې ډوډۍ خوړو نه پس خپله قلبه پټو ته روانه کړه. څهٔ زمکه ئي اړولي وه او څهٔ ورته لا پاتې وه. هغه ئي هم نن واړوله او تخم ئې پکښې واچولو. ګل ټول کار خلاص کړهٔ او ستړے ستومانه کور ته روان شهٔ. کور ته چې ځنګه رادننه شهٔ نو کور کښې ئي ګڼه ګوڼه وه. د دهٔ درې خويندې وې چې درې واړه د دهٔ نه په عمر کښې مشرانې وې او پلار ئې په خپل ژوند وادهٔ کړې وې. نن په يو وخت ټولې دوي کره راغلې وې. ګل درې واړه خوېندو سره ستړے مهٔ شي وکړل او بيا ئې په کوزه مخ لاس وينځل. د دوي مور ژوندۍ وه. ګل په مور خو څهٔ چې په درې واړو خوېندو هم بلا ګران وهٔ او ډېر نيازبين ئې لوے کړے وهٔ. د پلار د مرګ نه شپږ مياشتې پس ګل پيدا شوے وهٔ. د پلار نه پس د خوېندو هم دهٔ ته سترګې وې. په دې دنيا کښې هم دا ورور ئې د سترګو تور وهٔ ځکه چې ښځه کهٔ ډېر مالدار سړي هم ته وادهٔ شي خو چې ورور ئې په لاس وس تکړه نهٔ وي نو د خاوند په کور کښې ئې قدر عزت کم وي. د پلار نه په وراثت کښې ګل ته پنځهٔ جريبه زمکه پاتې شوې وه.دا زمکه به دهٔ په خپله کرله او چې کله به ئې فصل پوخ شهٔ نو بيا به ئې په ګجرانو خرڅولو او دغه رنګ ئې خپل ژوند تېرولو چې کله به ئې فصلونه خرڅ کړل نو څهٔ روپۍ به ئې مور له د مړي ژوندي د پاره ورکړې او څهٔ روپۍ به ئې خپلې مشرې خور سره کېښودې او باقي روپۍ به دهٔ خپل جېب او د کور خرڅ له ځان سره کېښودې. مشرې خور نوم ئې سلطانه وهٔ ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوېمې خور نوم ئې نيازمينه وهٔ او د درېمې نوم ئې فريده وهٔ ـ يو مازيګر چې ګل خپل کور ته راغے نو خوېندې ئې بيا په شريکه کور ته راغلې وې ـ ستړي مهٔ شي نه پس ګل ټولو سره لاس ملاو کړهٔ ـ مشرې خور سلطانې ځان ته رانزدې کړهٔ او په تندي ئې ښکل کړهٔ او ورته ئې ووئيل چې وروره دلته مونږ سره په کټ کښې کښېنه ـ ګل ورته وئيل چې خورې زهٔ لږ مخ لاس وينځم نو بيا درسره خبرې اترې کوم ـ فريدې خور ورته کوزه ډکه کړه ، ګل مخ لاس اوينځل او سلطانې خور سره په کټ کښې کښېناستهٔ ـ نيازمينې خور ئې حلوه پخه کړې وه، ورته ئې ډېره په مينه راوړه، فريدې ورله چائې راوړه ـ ګل چې حلوه خوړه نو سلطانې ورته خبره راوچوله چې وروره بس دے مور مو هم ډېره کمزورې شوې ده او د پلار د مرګ نه پس ورسره ستا غم دے ستا څنګه خوښه ده چې تا له يوه ښکلې شان جينۍ وګورو او درله زر تر زره وادهٔ وکړو نو مور به مې هم ستا ښادي په خپل ژوند ووينې او مونږ به هم خوشحاله شو ځکه چې ستا په سر د وادهٔ سهره زمونږ ډېر لوے ارمان دے چې ستا په خوشحالۍ کښې يو ځاے شو او ستا اباد کور ووينو ـ سلطانې خپله خبره زياته کړه چې کهٔ خبر وي او اللّٰه تعالٰى ته منظوره وي نو ستا به نوے ژوند جوړ شي، خپل کور ، خپله ښځه او خپل بال بچ به وي ـ دا خبره د ګل په زړهٔ کښې د اول نه وه خو د دهٔ سوچ وهٔ چې مخکښې به لږې ډېرې پيسې جمع کړم نو بيا به دا خبره خپلې مور او خوېندو ته وکړم خو ګل له نن موقع په لاس ورغله او سلطانې خور ته ئې ووئيل چې خورې دا خبره دې سمه ده ، بس چې ستاسو څنګه خوښه وي زما هم خوښه ده ـ په خوا کښې کټ کښې ورسره نيازمينه او فريده هم ناستې وې ـ نيازمينې سلطانې خور ته مخ راواړولو او وې وئيل چې کهٔ ستاسو خوښه وي نو زمونږ محلت کښې د حاجي ګلاب خان يوه لور ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې ډېره حياناکه پيغله ده ، هغه به ګل له وغواړو او هسې هم حاجي ګلاب خان ناجوړه دے نو خامخا به ورسره د لور غم وي ـ مور ئې ووئيل چې هو کنه بچې هغه خو دې د پلار ډېر خوږ ملګرے وۀ ، هر مازيګر به دې د پلار خواله راتلو او چې پلار به دې کله هم د شپې کورته راغلو نو د ګلاب خان خبرې به ئې کولې ـ ګلاب خان او پلار به دې مدام د يو بل تپوس کولو ـ د دواړو يو بل سره ډېره مينه وه ـ په دې کښې فريدې خور ئې ووئيل چې بيا خو خبره نوره هم اسانه شوه ، سلطانې ووئيل چې د ګلاب خان لور ګلالۍ خو زما هم ډېره خوښه ده، ډېره ښه جينۍ ده او ورور ته ئې مخ راواړلو چې وروره زمونږ دا جينۍ ډېره خوښه ده، ستا څنګه خوښه ده چې درله ئې وغواړو ـ ګل ورته ووئيل چې څنګه ستاسو خوښه وي زما هم هاغه رنګ خوښه ده ـ سلطانې خور ئې ووئيل چې د جمعې په ورځ به د ګلاب خان کاکا کره لاړ شو او ګلالۍ به ستا د پاره ترې وغواړو ـ په ګل باندې خپلې خوبندې ډېرې ګرانې وې او د حد نه زياته مينه ئې ورسره کوله ځکه چې په دې دنيا کښې د دۀ د بوډۍ مور او د دې خوبندو نه بغېر نور هيڅوک نۀ وو ـ يو دوه ملګري ئې هم وو ، هغوي سره به کله کله د شپې حجرې ته لاړۀ ـ

د جمعې په ورځ درې واړه خوبندې او مور ئې د ګلالۍ ليدو او غوښتو له د ګلاب خان کره لاړې ـ د ګلاب خان ښځې ورته په روڼ تندي هرکلے اوئيل ، ډېره مېلمستيا ئې وکړه او ډېره په مينه ئې ورسره خبرې اترې وکړې ـ په خبرو خبرو کښې د ګلاب خان ښځې نه سلطانې پوښتنه وکړه چې ببو ګلاب خان کاکا څنګه دے ، څۀ ګوزاره ئې شوې ده کنه ـ هغې ورته وئيل چې په ډېرو ډاکټرانو مو وګرځولو خو څۀ ګوزاره ئې نۀ ده شوې ـ نيازمينې ترې تپوس وکړۀ چې ډاکټران څۀ وائې

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو هغې ورته په جواب کښې وئیل چې بچې ډاکټران وایي چې دا ئې د عمر تقاضه ده ځکه چې بوډاوالے په خپله یوه لویه بیماري ده، ډېر کمزورے شوے دے، په کور کښې دې ارام کوي ـ سلطانې خپله مقصدي خبره پېل کړه او د ګلاب خان ښځې نه ئې د ګلالۍ رشته د ګل د پاره وغوښته . د ګلاب خان ښځې په لوے زړهٔ دا خبره واورېده او دوي ته ئې په جواب کښې ووئې چې ګلالۍ خو زما دا یوه لور ده ، تاسو ښهٔ خبر یئ چې الله پاك راله د دې نه پس بل اولاد نهٔ دے راکړے زهٔ به د ګلالۍ پلار سره خبره وکړم نو بیا به تاسو له جواب درکړم ـ سلطانې ورته وئیل چې تروري ګل خو هم زمونږ یو ورور دے زمونږ ټولې خوشحالۍ هم دهٔ سره تړلې دي او بیا ګل خو ستاسو د سترګو وړاندې لوے شوے دے ـ د هغهٔ د ټول کړهٔ وړهٔ نه تاسو خبر یئ ـ د ګلالۍ مور ورته وئیل چې ګل خو زما د ځوي په شان دے خو خبر دے بچے مونږ به پرې کور مشوره وکړو ځکه چې مشوره کښې خېر وي ـ زهٔ به یو څو ورځې پس تاسو له په خپله جواب درولېږم ـ د ګل مور ورته ووئیل ښه ده خورې مونږ به اوس لاړ شو خبر دے تاسو پرې خپله مشوره وکړئ ـ رخصت ئې واخست ، خپل کور ته لاړې او د ګل خوبندې خپلو خپلو کورنو ته لاړې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوېم ټوك

ځو ورځې پس د ګلالۍ مور دوي کره جواب راولېږه چې سبا سحر مونږ کره راشئ. د ګل مور ډېره خوشحاله شوه خو وسوسو به هم په خپل ګرفت کښې راګېر ه کړه چې هسې نه انکار وکړي. زر ئې برقعه راواخسته او سلطانې لور کره لاړه. سلطانې فریدې او نیازمینې کره هم جواب ولېږه چې سبا له ځان تیار کړي چې ګلاب خان کاکا کره لاړ شو. شپه تېره شوه ، ګل سحر وختې پاڅېدهٔ ، نمونځ ئې وکړهٔ، مور ورله ډوډۍ چائې تیاره کړي وه ، دهٔ ته ئې کېښودهٔ او بیا لاړه د قران پاك تلاوت ته کښېناسته. ګل ناست وهٔ چائې ئې څښله او مور ئې قران شریف بند کړهٔ او په ګل ئې چف وکړهٔ. ګل پاڅېدهٔ لور او بېلچه ئې راواخستهٔ ، پټې ته روان شهٔ خو مور ورله اواز ورکړهٔ چې مونږ به نن بیا د ګلاب خان کره ځو ځکه چې هغوي پرون جواب کړے دے ، ځو ورکره ګورو چې څهٔ جواب راکوي. ګل مور ته وئیل سمه ده، بس الله پاك دې هغه وکړي چې زمونږ د ټولو خېر وي پکښې. زهٔ اوس ځم په پټو چکر وهم بیا به مازیګر راشم ، نورې خبرې به بیا کوو. مورئې په سر لاس راښکهٔ وې ځه بچے خدا ے دې مل شه.

لږ وخت پس سلطانه راغله ، دغه رنګ فریده او نیازمینه هم لږ ساعت پس راغلې برقعې ئې کېښوې او خپلو کښې په مجلس شوې. نیازمینه زر راپاڅیده او وې وئیل چې زهٔ به درله یوه پیالۍ چائې پخه کړم ، چائې به وڅښو نو بیا به د ګلاب خان کاکا کره لاړ شو. مور ورته وئیل ښه ده بچې خو وګوره چې ګوره شته کنه ما وختې خیال ونهٔ کړهٔ کهٔ نهٔ

(c) ketabton.com: The Digital Library

وي نو پاس په چتۍ باندې په ډبې کښې چيني پراته دې هغه راواخله ـ نيازمينې ورته ووئيل ښه ده مورې ته بې غمه شه ـ څهٔ ساعت پس چائې تياره شوه ، ټولو چائې وڅښله او سمدستي راپاڅيدې په روانه کښې د ګل مور ووئيل لږ صبر وکړئ چې لږې پيسې د ځان سره راواخلم هسې نه چې بيا رامنډې وهم ـ سلطانې ورته ووئيل مورې تهٔ راځه ما ځان سره پيسې راخستې دي ـ مور ئې ور د بهر نه ځان پسې راښکهٔ او ګاونډۍ شمعې ته ئې جواب پرېښودهٔ چې کهٔ ګل راغلو نو ورته ووايه چې مور دې وئيل چې چرته لاړ نهٔ شې مونږ راځو او دوي د ګلاب خان کره لاړې د ګلالۍ مور په نمانځهٔ ولاړه وه ـ دوي په کټونو کښې کښيناستې ـ نور ځوك کور کښې نهٔ وو او ګلاب خان خو له ډېره وخته په کوټه کښې پروت وهٔ ـ د ګلالۍ مور چې څنګه سلام وجارباسلو نو زر زر د دوي سترې مهٔ شې له راپاڅېده او ټولو ته ئې په خېر راغلې وئيل او خوا کښې ورسره کښيناسته ـ خپلو کښې ئې خبرې اترې شروع کړې ـ د ګل مور ترې نه پوښتنه وکړه چې د ګلالۍ پلار څنګه دے ، هغې ورته وئيل چې خورې هم هغه رنګ دے ورځ تر ورځ ئې صحت کمزورے کيږي ـ فريدې پکښې ووئيل چې تروري ګلالۍ چرته ده ، هغې ورته ووئيل چې هغه خپلوانو کره تلې ده ، د ماشوم سنت دے ما ورته وئيل چې ځا پام به دې غلط شي لاړه شه ـ په دې خبرو کښې سلطانې مقصدي خبره راواچوله چې ترورې د ګل او د ګلالۍ د رشتې خبره مو څنګه کړه؟ ښځې ورته جواب ورکړو چې مونږ ته د ګل او ګلالۍ رشته منظوره ده ، الله پاك دې دا رشته بختوره کړي او ټولو له ئې مبارکي ورکړه ـ د ګل مور او خوېندې هم ډېرې خوشحاله شوې ، په مخونو ئې د خوشحالۍ رنګونه وځلېدل ـ د ګلالۍ مور پاڅيده په منډه منډه ئې ورله شربت جوړ کړو اول ئې ورله لږه شان چيني په پيالۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

کنبې راوړه چې خلهٔ خوږه کړي او بيا ئې ورله شربت ورکړهٔ ـ سلطانې خبره وکړه چې ستاسو کله خوښه ده چې کوېژدن وکړو؟ د ګلالۍ مور ورته ووئيل چې کله مو خوښه وي زهٔ پرې رضا يم ـ فريدې ووئيل چې تاسو هم ځان تيار کړئ او مونږ به هم د ګل ورور سره مشوره وکړو۔ د ګلالۍ مور ورته ووئيل چې زهٔ درته يوه خبره کوم چې کوېژدن به ساده طريقه باندې وکړو ، ډېر رواجونه به پکښې نهٔ کوو ځکه چې د ګلالۍ پلار هم ناجوړه دے او هسې هم زمونږ او ستاسو غريبي ده کهٔ تاسو خفه کېږئ نه نو ټول کار به په ساده طريقه خلاص کړو په تاسو به هم بوج نهٔ وي او په مونږه باندې به هم ـ د ګل مور ورته ووئيل چې خورې څهٔ چې کوو نو په صلاح مصلحت به ئې کوو او دا رنګ دوي خپل کور ته راروانې شوې ـ د راتلو سره سلطانې يو ماشوم له پنځوس روپۍ ورکړې چې ورشه د کاکي جان ماما نه سوجي راوړه او لس روپۍ ئې ورله بيلې ورکړې چې په دې باندې ميوه او پلي ګډوډ راوړي ـ ماشوم سمدستي سوجي راوړه ، فريده ورته کېښناسته اول ئې صفا کړه، بيا ئې باندې کړه ـ نيازمينې فريدې ته ووئيل چې خورې پام کوه چې حلوه درنه ونهٔ سوزي ښه خوندوره ئې پخه کړه د ورور مو کوېژدن خوشحالي ده چې په کنبې د څهٔ کمے رانهٔ شي باقي به الله پاك خير وکړي ـ چې حلوه پخه شوه نو اول ئې خپلې مور له راوړه او ورته ئې وئيل چې موري! اول تهٔ خلهٔ خوږه کړه ـ سلطانې خور ئې په پتنوس کنبې حلوه واچوله او ورته ئې ووئيل چې دا په کورونو وويشه ـ اوس وخت دے چې نهٔ تېرېږي چې څنګه به مو نيازبين ورور راځي چې مبارکي ورله ورکړو۔ نن د ګل په خويندو سم اختر وهٔ ـ په دې کنبې د مازيګر اذانونه وشول ، سلطانه او نيازمينه په نمانځهٔ اودربدې ـ په دې کنبې ګل کور ته راننوتو فريده زر د کټ نه راپاځيده او ډېره په خوشحالۍ ګل ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورنزدې شوه او په مبارکو شوه، مور ئې هم د کوټې نه راوته او ګل ئې په تندي ښکل کړو او ځان ته ئې راجُخت کړهٔ. سلطانې او نيازمينې هم نمونځونه خلاص کړل او د مصلې نه ئې ګل ته اواز ورکړو چې ګله مبارك دې شه ستا او د ګلالۍ رشته وشوه. ګل راغلو او مور سره په کټ کېښناستهٔ او مور ته ئې ووئيل چې مورې ستا هم مبارك شه. فريدې ورله زر حلوه راوړه او په خلهٔ کښې ئې ورکړه. نيازمينې ورله چائې راوړې ګل هم ډېر خوشحاله وهٔ ځکه چې د نوي ژوند ملګرې ئې پيدا شوه او په يوه نوي لاره ئې د ژوند تېرولو پېل وکړو. په دې خبرو اترو کښې د کوېژدن خبره هم پخه شوه او نېټه ئې راروانې جمعې له کېښوده. ګل لا د مازيګر نمونځ نهٔ وهٔ کړے. د کټ نه پاځيدهٔ او دوي ته ئې ووئيل چې زهٔ ځم نمونځ مې نهٔ دے کړے ، نمونځ کوم نو د کلي د سر نه به خوارهٔ هم راوړم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په سبا سحر وختي ګل چي ناشته وکړه نو فضل رحمان ګوجر پسې ورغلو هغهٔ سره ئې د فصل پېسې پاتې وې، پنځلس زره روپۍ مخکښې وې او پنځهٔ زره روپۍ ورسره د دې فصل وې هغه ئې ترې نه وغوښتې، هغهٔ ورته لس ورځې نېټه ورکړه ـ څو ورځې پس د ګل خوېندو ځان له نوې نوې جامې وګنډلې او مور له ئې هم سره د پېزاره جامې راوړې ـ د جمعې په ورځ د ګل او ګلالۍ کوېژدن وشوه ـ د کوېژدنې د خوشحالۍ نه چې دواړه کورونه وزګار شو نو دواړو طرفونو د وادهٔ سامانونه برابروول شروع کړل او ورو ورو ئې ځان وادهٔ ته تیاروولو ـ څلور میاشتې پس د وادهٔ د نېټې خبرې هم شروع شوې ـ د ګل کورنۍ د وادهٔ ټول سامان برابر کړے وهٔ ـ د وادهٔ نېټه هم د دې میاشتې په اخري جمعه کېښودې شوه او دعا د خېر وشوه ـ ګل یوه ورځ خپل ملګرے د ځان سره بازار ته بوتلو او د زرګر د دکان نه ئې د کالیو نمونې راوړې ـ خپلو خوېندو ته ئې وښودلې چې یو سټ پکښې د ګلالۍ د پاره خوښ کړي ـ هم د دغه نمونې مطابق ئې زرګر له د درې تولو د کالي جوړولو ارډر ورکړهٔ ـ د ګلالۍ مور هم د خپل وس مطابق ځان تیار کړے وهٔ او دغسې په هله ګوله کښې ټول وادهٔ راغونډ شهٔ ـ

د ګل او ګلالۍ د نوي ژوند اغاز ډېر په ښهٔ طریقه وشهٔ ـ د ګل په ژوند کښې ډېر اړخونه داسې وو چې د هغې په وجه به هغه په خپل کلي کښې خو څهٔ کړې د خواوشا کلیو کښې به هم خلقو پېژندهٔ او ډېره مینه به ئې ورسره کوله ـ اصل وجه دا وه چې ګل یو ډېر تکړه قام پرست انسان وهٔ ـ ټول عمر ئې د خپل قام د ښهٔ ژوند د پاره وقف کړے وهٔ ـ د

(c) ketabton.com: The Digital Library

کلي هر مشر نه واخله تر ماشومانو پورې به ئې ټولو سره مينه کوله، هر سړے به د ګل د ښۀ اخلاقو نه متاثره وۀ خو ګلالۍ هم يوه ښـتنه ښځه وه ، ټوله ورځ به ئې د خاوند او د هغۀ مور خدمتونه کول او چې کله به د ګل خوېندې راغلې نو ډېر په درناوي به ئې ورله مېلمستيا کوله . د خپلو خوېندو نه به ئې ورته کم نۀ کاتۀ . د ګلالۍ راتلو سره د ګل په کور کښې يو ښکلې شان رڼا پيدا شوه . ګل ته هم ډېره ښه ملګرې ملاو شوه . ګل ورسره ډېره مينه کوله . ګل ته د ګلالۍ په شکل کښې د الله پاك د طرف نه يو نعمت ملاو شوے وۀ . د ګل په ژوند کښې به چې هر څومره ستړې راغلې خو چې خپل کور ته به رادننه شۀ نو ټوله ستوماني به ئې د ګلالۍ په يوه مسکا ختمه شوه او دمه به شۀ .

ګل به کله کله سحر وختي په فصل باندې چکر وهلو ، په دې غرض چې چا به وراني خو پکښې نۀ وي کړے . يوه ورځ د پټي نه په واپسۍ ورته داود خان چې په پوله ناست وۀ اواز ئې وکړۀ او اشاره ئې ورته وکړه چې ديخوا راشه په راتلو ورته هغۀ وئيل چې حکومت په قام پرستو پسې راخستې ده وايي چې دوې په ملك کښې انتشار جوړوي او د نورو ملکونو سره رابطې ساتي او د دغه ملکونو په مرسته او ډاډ دلته اړے ګړے پيدا کوي . ګل ورته وئيل دلته خو چې څومره قام پرست دي هغوي خو صرف د خپل قام د پاره هلې ځلې کوي نو داود خانه دا راته ووايه چې تۀ څنګه خبر شوې؟ داود خان ورته ووئيل ماته يو ملګري حال وئيلے دے. هغۀ دا هم وئيل چې ځاے په ځاے د سي ايي ډي کسان ګرځي او د قام پرستو لستونه جوړوي او بيا ئې په نمبر نمبر ګرفتاروي . ګل ورته ووئيل چې تر کومه پورې به حکومت قام پرست تنګوي او حکومت خو ئې له پخوا راهسې په څۀ نا څۀ طريقه په جېلونو کښې ننباسي او عجيبه عجيبه سزاګانې ورکوي . د هر يو قام

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرست ژوند هم دغه رنګ کشالو سره مخ وي او چې تر څو مونږ خپل مرام ته نهٔ یو رسیدلي نو دا رنګ قیصې خو به راسره کیږي او کیږي دي ، یوه ورځ خو به د دې مصیبت نه خلاص شو ـ حکومت به کوم کوم قام پرست په عذابوي ـ کوم کوم به وژني او کهٔ وژني ئې نو نور به پیدا کیږي ـ داسې وخت به راشي چې زمونږ زور ته به د حکومت تخته ټینګه نهٔ شي او مونږ به خپل مرام ته ورسو ـ د خپل حق د حاصلولو د پاره مونږ سره کهٔ څوك هم مرسته کوي مونږ هغوي ته په درنه سترګه ګورو ـ

ګل خو د خپل زړهٔ براس داود خان ته وښکلو خو دا ورته پته نهٔ وه چې داود خان هم د سي ایي ډي د پاره مخبري کوي او هره میاشت د هغوي نه خپله تنخوا اخلي ـ ګل او داود خان څهٔ وخته پورې خپلو کښې مجلس وکړو او بیا ګل ترې نه خپل کور ته روان شهٔ خو د ګل په ذهن کښې عجیبه عجیبه سوچونه تلل او راتلل ـ

یو ماښام ګل په کور کښې د ګلالۍ او خپلې بوډۍ مور سره ناست وهٔ ، ډوډۍ ئې خوړله نو په خبرو خبرو کښې ګل وئیل چې زمونږ د کور ابادي هم ډېره کمزورې شوې ده ـ د دېوالونو بنیادونه هم ټول زیم دي او چتونو کښې هم برګي ماتې شوې دي یا وېنو خوړلي دي نو ښهٔ به دا وي چې دې بل اړخ نه نوي ابادي وکړو ـ مور ئې ورته ووئیل خبره دې بده نهٔ ده خو په نوي ابادۍ ډېرې پیسې لګي زهٔ خو وایم چې دېوالونه به په خټه کښې ووهو او بیا بیا به ئې په سیمټو پلستر کړو ـ دغه رنګ به کور هم نوے شي او پیسې به پرې هم کمې خرج شي ـ ګل چې ډوډۍ وخوړه نو ګلالۍ ته ئې ووئیل قهوه پخه کړه ـ ګلالۍ ورته وئیل چې توره چائې تیاره ده خو دهٔ وئیل چې توره نهٔ څښم او د کله نه چې ئې د بادامي توره چائې پخول لیدلي وو نو له هغې ورځې راهسې خو ئې ترې نه بالکل توبه ایستې وه ـ بادامي به په ښار کښې د چایو یو

(c) ketabton.com: The Digital Library

وړوکے شان هوټل چلوۀ. په ښار کښې به ئې چې کومې بې کاره او رنګ شوې چائې موندله نو هغه به ئې استعمالوله. ګل چې نن د کور نه وتۀ نو په لاره کښې ورته يو څو کسان په څاو کښې ناست وو يو دم ئې پرې حمله وکړه او په زور ئې ډاټسن ته واچولو. ګل خپل پوره کوشش وکړو چې مزاحمت وکړي خو وس ئې پرې بر نۀ شۀ. د ګل په ګرفتارۍ کښې د داود خان پوره لاس وۀ ، د کلي ډېرو خلقو دا منظر وليدۀ خو دومره جرات پکښې نۀ وۀ چې د دوي مخې له ورغلي وې ځکه چې ډاټسن سره د پوليس ګاډے هم ولاړ وۀ. يو کس زر د ګل مور له خبر راوړۀ. په مور او ښځه ئې سم قيامت راکوز شۀ او په چغو ئې وژړل. د کلي يو څو مشران راغونډ شول چې يو پکښې شجاع خان ملك هم وۀ ، تاڼې ته لاړل چې د ګل په حال ځان خبر کړي خو په تاڼه کښې ګل نۀ وۀ ، نۀ ئې څۀ معلومات وو. شجاع خان SHO ته ووئيل چې رشتيا رشتيا ووايه زمونږ سړے دې څۀ کړو نو SHO ورته وئيل چې زۀ هډو خبر نۀ يم خو ملك صيب ورته ډېرې سختې خبرې وکړې ورته ئې وئيل چې ستا په علاقه کښې واردات کيږي او تۀ بې غمه ناست ئې. تۀ به د عوامو د مال او ځان څۀ حفاظت وکړې. د کلي نورو مشرانو ملك صيب ته وئيل راځه چې څۀ بله لاره ګودره ولټوو. دغسې د کلي مشرانو تر خپله وسه کوششونه وکړل خو د ګل هډو څۀ اته پته ونۀ لګېده.

د ګل په کور کښې مړے نۀ وۀ او ژړا وه، غم،وۀ، غوغا وه ، په خوبندو عاجزانو ئې چې څۀ تېربدل د بيانولو نۀ دي. په زړونو غلبېل غلبېل وې. ټولې سم ژوندي لاشونه وو. د ګلالۍ خو هډو حال د وئيلو نۀ دے چې څۀ پرې تېربدل. يو ساعت ئې هم ارام نۀ راتۀ. خوبونه ئې حرام شوي وو. د سترګو نه به ئې اوښکو دارې وهلې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ګل د معلوماتو د پاره د محلت خلقو او په خاصه توګه ملك شجاع خان ډېرې منډې ترړې ووهلې خو د دې باوجود هم د ګل څۀ پته ونۀ لګېده د ګرفتارۍ پوره ۲۹ ورځې تېرې شوې. يو ورځ ملك صېب د يو رشته دار په تعلق د ګل څۀ لږ ډېر معلومات تر لاسه کړل او پته ئې ولګوله چې ګل په ډېره اسماعيل خان جېل کښې بندي دے ؛ تشه په دې خبره اورېدو سره په ګلالۍ او د ګل په مور کښې ساه راغله او د خوېندو ئې هم لاړې تېرې شوې. د ملك صېب په ډاډ او مرسته هغوي ګل سره د ملاقات ترتيب جوړ کړۀ چې د اتوار په ورځ به ډېره اسماعيل خان جېل ته ځي. د اتوار په ورځ سرکاري ناغه وی خو د ملك صيب په مهربانۍ دغه کار څۀ قدرې اسان شۀ.

د اتوار په ورځ سحر وختي ټول کور روان شۀ. ملك صيب د وړاندې نه د خپل يو دوست چې هم په دغه خفيه اداره کښې ملازم وۀ په ذريعه انتظام برابر کړے وۀ خو په جېل کښې د ملاقات د پاره انتظار دومره ډېر شۀ چې په دوي به يوه يوه لمحه د قيامت په شان تېرېده. د پوليس يو سپاهي راغلو او دوي ئې په يو کوټه کښې کښېنول او دا هدايات ئې هم ورکړل چې د ملاقات وخت به صرف ۱۰ منټه وي. په دې کښې ګل په بېړو کښې تړلے دوي له راوستو ، په ليدو ئې د مور د زړۀ نه يوه لوخړه پورته شوه او د ګلالۍ حال خو ښخي د مړي په رنګ وۀ. د ګل حالت هم ډېر خراب وۀ. ګل ملك صېب ته وئيل چې تا زما کورنۍ سره په دې سخت وخت کښې څومره نيکي وکړه نو دا احسان به دې زۀ ټول عمر کښې هم هېر نۀ کړم او مور تۀ ئې وئيل چې خفه کېږه مه خدا ے پاك به خبر کړي او د دې ظالمانو نه به مې خدا ے زر خلاص کړي. دا خو الله ته پته ده چې زۀ بې ګناه يم او دوي هسې بندي کړے يم خو زۀ يو پښتون يم او د خپل قام د پاره د دې نه زيات

(c) ketabton.com: The Digital Library

تکليف برداشت کولو ته تيار يم ، زړۀ مې په دې ډاډه دے چې د قيامت په ورځ به خپل خدائے او خپل قام ته ملامته نۀ يم ـ په خبرو خبرو کښې ګل ګلالۍ ته مخ راواړولو ورته ئې وئيل هيڅ فکر مۀ کوه بس زما د مور خيال ساته او ښۀ خدمت ئې کوه ـ په ما به هيڅ چل هم نۀ کيږي او کۀ په ما څۀ وشو هم نو تاسو به زما په مرګ نۀ ژاړئ او د ژړا په ځائے به خوشحالي کوئ چې زما ژوند د خپل قام د پاره قربان شو او دا به زما او ستاسو خوش قسمتي وي نو پکار به دا وي چې تاسو په دې خبره فخر وکړئ ـ کانستيبل د ګل د بوتلو د پاره راغلو ـ مور ئې ګل خپلې سينې ته راجُخت کړو او په تندي ئې ښکل کړۀ، ګلالۍ به د حيا نه ډکې سترګې کله لاندې کړې او کله به ئې خپل د ژوند ملګري ته په خاموش نظر کتل ـ سپاهي ګل واپس بوتلو او دوې هم پستنه شول ـ دوي د ملك صيب ډېره مننه وکړه او ملك د پوليس والا هم ډېره شکريه ادا کړه او ورته ئې خپل کلي ته د راتلو دعوت ورکړو او دوي پېښور ته راروان شول ـ

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم ټوک

څو ورځې پس بیا ملك هغه افسر ته فون وکړ چې ما له مشوره راکړه چې ګل به د قېد نه څنګه راخلاصوو. هغه ورته ووئیل چې دوه درې میاشتې صبر وکړه خدا ے به خبر کړي زه به درله څه نه څه چل وکړم. ملك صېب ورته ووئیل که مونږ FIR درج کړو نو بیا به کار اسان نه شي ؟ افسر ورته ووئیل چې پام کوه مونږه له به هم کار وګورې او ګل ته به هم مشکلات پیښ کړې ، ما خو درته یو ځل ووئیل کنه، لږ صبر وکړه زه به درته طریقه راجوړه کړم . ملك صېب ورته ووئیل چې څنګه ستا خوښه وي هم هغه رنګ به سمه وي.

څو ورځې پس حاجي ګلاب خان هم وفات شه، ډېر عمر ئې په کټ کښې تېر کړه او اخر په هغه لاره لاړه چې زمونږ د ټولو پرې ایمان دے. ګلالۍ غریبه یو اړخ ته د خاوند بندي کېدو لېونۍ کړې وه او بل اړخ ته پرې د پلار د مرګ درونډ بار راپرېوته چې هغه ئې ډېره ناتوانه کړه . اوس هغې ته ځان ډېر یوائې ښکارېده خو څه ئې کړې وې ، په لو ے امتحان کښې راګېره وه . دغه کېفیت د ګلالۍ د مور هم وه . څه خو هغه د خاوند د مرګ نه پس په دې کور کښې یوائې اوسېده او هره ورځ به د خاوند تربورانو په نوي نوي ډول تنګوله ، که د دغه تربرانو به پرې نور وس نه رسېده نو د شپې به ئې ورته ناوخته ور وهلو ، کاڼي به ئې ورکره ویشتل . بوډۍ اخر په دې مجبوره شوه چې کور خرڅ کړي او هم دغسې وشول ، لاړه او لور کره دېره شوه . د کور د خرڅ په پېسو کښې چې پرې څه قرضونه وربانديې وو هغه ئې پکښې اول خلاص کړل او نورې پېسې ئې ګلالۍ له ورکړې . اوس هغه د زوم کره اوسېده . د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګل مور د ګلالۍ مور ته ووئيل چې ښهٔ دې وکړل چې دلته راغلې دا هم ستا خپل کور دے چې دلته د هېڅ خبرې غم ونهٔ کړې.

د ګل درې واړه خوېندو هم د خپل نيازبين ورور له غمه په بده ورځ وې. ګل خو هغوي د پاره ورور هم وهٔ او پلار هم ځکه خو به چې دوي ورور وليدهٔ نو د پلار مينه به ئې پرې هم ماتوله. د سلطانې خاوند به د ټاټکي مزدوري کوله او غريب به اکثر رنځور وهٔ. دومره مزدوري به ئې کوله چې ايله وخت به ئې پرې تېربدهٔ. د دارو درملو وس ئې هم نهٔ کېدهٔ خو ګل به ورسره همېشه لاس امداد کولو. اوس چې هغه کوم ټېکدار له د کار د پاره ورځي نو چې رنځور غاړې ته وګوري نو د کار انکار ورته وکړي. يو ګل سره ځومره خپل خپلوان په تکليف کښې مبتلا شو د دې نه يو خدا ے خبر وهٔ.

د ګل دوېمه خور نيازمينه وه. د هغې خاوند به په ژرنده کښې مزدوري کوله. د دوي يو زوے او دوه لوڼه وې. ډېر په کړاو ئې ژوند تېربدهٔ. د کرائې په کور کښې اوسېدل.

د ګل بله خور فريده هم په بخت ډېره مړنۍ نهٔ وه خاوند ئې نشه ئي او جوار ګر سړے وهٔ. د دې عاجزې حال خو د دغه دوه نورو خوېندو نه زيات بدتر وهٔ او ډېره د ترس قابله وه. د کور لوښي لرګي ترې خاوند خرخ کړي وو او چې څهٔ به ئې لاس له ورتلل نو هيله به ئې پرې نهٔ کوله. ګل به ورته کله کله ستغې سپورې وکړې نو ګوزاره به ئې وکړه خو اوس چې هغه د مخې نه ډډې ته شوې وهٔ نو د فريدې بس د خدا ے اسره وه او حال ئې ډېر قابل رحم وهٔ.

د خدا ے د طرف نه امتحانات وو کهٔ ګل د سي ائی ډي په ګرفت کښې نهٔ وې راغلے نو د دې خوارانو ورځ به دومره هم نهٔ وه بده خو سختې پسې راحته وي کله خو به پرې خدا ے پاک مهربانه شي ځکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې هغه ډېر مهربانه بادشاه دے ـ د هغهٔ د ګرفتارۍ دوه نيمې مياشتې پوره شوې ـ په ګلالۍ باندې شپې ورځې ډېرې بدې تېرېدې ـ يوه يوه لمحه به پرې د کال هومره اوږده تېرېده ـ پښتنه ښځه وه په ډېر لوے همت ئې د هجران غم په زړهٔ تېروهٔ ـ کهٔ زړهٔ به ئې ډك شو نو پټ پټ به ئې وژړل خو خپل غم ئې د بل چا په وړاندې نهٔ څرګندوهٔ ـ د ګل مور خو د هغهٔ د ګرفتارۍ نه پس د مصلې څنګ نيولے وهٔ ـ د قران شريف ختمونه او نفلي روژې ئې شروع کړې وې ـ شپه به پرې ورځ وه او ورځ به پرې شپه ـ د ژوند په چل نهٔ پوهېده چې څهٔ وکړي ـ

يوه ورځ د ګل ملګرے ضيا د سحر د نمونځ نه پس پټو ته تلو چې مال له ګيا راوړې چې د نهر غاړې له ورسېدهٔ نو څهٔ ګوري چې يو سړے پړ مخ بې هوشه پروت دے او ډېره په بده ورځ دے په وجود کښې ئې ورغ ځاے نشته اندام اندام ئې زخم زخم دے ـ په غاړه پورې جامې ئې ډېرې خيرنې دي ـ ضيا د دهٔ خواله ډېر په هيبت راغلو او دے ئې په مزکه سم راواړولو چې په غور ئې وکتل نو هغه ګل وهٔ ـ په دو دو کلي ته واپس راغلو ، خلق ئې خبر کړل او د هغهٔ د راوړو د پاره ئې کټ هم د ځان سره واخستهٔ ـ سحر وختي وهٔ ، ډاکټر پسې ئې څوك ولېږل ـ ډاکټر چې راغلو نو اول ئې د ګل جائزه واخسته او بيا ئې ورله نبض وکتهٔ ـ په تلوار ئې ووئيل چې دې هسپتال ته ورسوئ ـ ډاکټر صيب ولاړو کسانو ته ووئيل چې سړے روغ دے خو ډېر زيات تشدد پرې شوے دے ، انشاء اللّٰه چې ښهٔ به شي ـ ګل چې څهٔ لږ په هوش کښې راغلو نو څوك په منډه لاړهٔ او مور ته ئې ورله خبر ورکړهٔ ـ مور او ښځې چې د ګل حالت ته وکتل نو په سر مخ ئې راکېښودل ، بې واره بې واره ئې چغې کړې د چم ګاونډ خلق هم راچلېدل ـ د کور نه بهر د سړو ګڼه ګوڼه جوړه شوه ـ ګلالۍ د ګل د کټ خواله راغله ، ورو غوندې د هغهٔ تر څنګه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کښیناسته او د هغهٔ لاسونه ئې په خپلو لاسونو کښې ونیول - د لوپټې
په پلو ئې اوښکې اوچې کړې - د ګلالۍ مور ورله تسلي ورکړه ورته ئې
وئیل چې شکر وباسئ چې تر کوره راورسېدهٔ - خدائے به ئې جوړ کړي
تاسو وار مهٔ خطا کوئ - د ګل خوېندې هم په یوه چغه په کور رادننه
شوې - مشرانو ښځو کومې چې په حوصله وې هغوي ختمونه وظیفې او
دعاګانې شروع کړې ځوك په نفلونو اودرېدې او ځوك د ګل د کټ نه
چاپېره ولاړې وې - ګل له مور تاودهٔ پۍ ورکړل او ګلالۍ ورله زخمونه
ټکور کړل - د هغهٔ سینه لږه ګرمه شوه ، سترګې ئې راپورته کړې ، ګېر
چاپېره ئې وکتل ، ځان سره لږ غونډې مسکے شهٔ او بیا ئې ورو غونډې
سترګې پټې کړې -

په سبا له ګل لږ ساصورت شوے وهٔ - خوېندو ورله اوبهٔ تاودې
کړې ، مخ لاس ئې ورله ووینځل په سر کښې ئې هم ورله لوند لاس وهٔ -
ګل دوه ورځې کور کښې ارام وکړهٔ او څهٔ قدري ګوزاره ئې وشوه - په دې
دوه ورځو کښې د کلي خلق او خپلو خپلوان په هېره د دهٔ تپوس له دوې
کره راوچلېدل - ګل په دې دوو ورځو کښې دومره شهٔ چې د کټ نه
راپاځېدهٔ او د ګرځېدو جوګه شهٔ - ضیا ورله نائی راوستهٔ ، حجامت ئې
وکړهٔ او د سر وېښتهٔ ئې ورله هم سم کړل - د هغهٔ په رنګ او جوثه کښې هم
تغیر راغلو - نن هاغه ورځ هم راغله چې ګل حجرې ته د راوتو قابل شهٔ -
مور ئې زر د یاسین شریف ختم وکړهٔ او د اوړو او دګوړې حلوه ئې په
محلت کښې ووېشله - د خدائے پاك شکرونه ئې وویستل چې ګل یو ځل
بیا په خپلو پښو د ګرځېدو جوګه شهٔ - ګلالۍ د ډېرې خوشحالۍ خپلې
اوښکې ضبط نهٔ کړې شوې او په بهو ئې د خپل ژوند ملګري ته ځېر ځېر
وکتل - په حجره کښې ملګرو ګل سره ډېرې په راستۍ د همدردۍ او
غمرازۍ خبرې وکړې - خان محمد حاجي صیب د ملك صیب نه چیلم

(c) ketabton.com: The Digital Library

واخستهٔ او تماکو ئې د واسکټ جېب نه راوېستل ، چیلم ئې تازه کړهٔ او د کش راښکلو سره ئې خپله خبره هم پېل کړه وئیل ئې بچې شکر دے چې په خېر خېریت خپل کور ته راغلې . اکثر به خلقو د ګل نه پښتنه کوله چې بچې تهٔ ئې په څهٔ جرم کښې ګېر کړے وے ؟ هغهٔ به هر چا ته دغه حال نهٔ وئیل چې د دهٔ جرم کوم یو دے او دے څهٔ غواړي چې د وخت د حکومت د سترګو ازغے دے البته بعضې وخت به څوك پوهه او سنجیده کس ته دهٔ د خپل زړهٔ حال تېر کړهٔ . دهٔ یو ورځ چا ته وئیل چې ماسره پوره دیار لس کسان نور هم وو . زمونږ ګناه دا وه چې مونږه د خپل قام د پاره هلې ځلې کوو او د خپلو وسائلو تر لاسه کولو د پاره مبارزه کوو مطلب دا چې مونږ له اللّٰه پاك کوم نعمتونه راکړي دي نو په هغې باندې خپل حق تسلیمول غواړو لکه د مثال په توګه اباسین زمونږ دے او اوبهٔ ئې مونږ نهٔ شو استعمالولې بلکې ټول پنجاب پرې خړوبېږي . زمونږ وطن اوچ کړس پروت دے او کهٔ څهٔ نه څهٔ اوبهٔ په استعمال کښې دي نو دا د هغوي د ضرورت نه سپوا دي یا بیا جهان ته ښائي چې مونږ زیاتے نهٔ کوو . د اوبو نه چې د بجلۍ په نوم کومه توانائي جوړېږي د هغې صورت حال څهٔ دے د هغې نه خو ټول جهان خبر دے او په دغه بجلۍ کښې چې مونږ ئې پېدا کوو په استعمال کښې ئې مونږ څومره بااختیاره یو . عجیبه خبره دا ده چې دغه بریښنا چې په ډېر کم قیمت سره دلته پېدا کیږي یا خو دلته د سره شته نه او کهٔ څهٔ لږه ډېره شته هم نو د هغې قیمت ډېر او ګران دے . ګل به کله کله دغه مجلس کوهٔ او د حجرې خلق به ورته غلې ناست وو . دهٔ به وئیل زما او زما د ملګرو جرم صرف دغه دے یعنې ساده مطلب ئې دا دے چې زما په جېب کښې د لسو روپو کوم نوټ دے نو دے خو زما ولې د خرڅ حق ئې زهٔ نهٔ لرم او کهٔ زهٔ په دې خبره احتجاج کوم نو بیا کافر هم یم ، غدار هم ، ګناهګار هم او سزا وار هم . دهٔ وئیل چې کهٔ مونږ په خپلو

(c) ketabton.com: The Digital Library

معدنیاتو او اوبو اختیار ولرو نو لرې نه ده چې مونږ خوراکې مواد نورو ګاونډي هېوادونو ته ورکوو ـ په دې وطن کښې مونږ سره ډېر ظلم روان دے ، دلته ډېر د جبر نظام دے او کله هم چې مونږ د دغه نظام د جبر او ظلم خلاف اواز اوچتوو نو خلق به راځي مونږ به ګرفتاروي، وهي به مو ، تشدد به راباندې کوي او زوري به مو خو دا خبره هم ډېره واضحه ده چې مونږ او زمونږ مشرانو هر کله ډېرې قربانۍ ورکړي او ورکوي ئې مونږ ویرېدونکي نۀ یو چې په دې دهمکو دړکو به مونږ خلق د خپل مرام نه لرې باسې ـ ګل په یوه بله موقع وئیل چې زمونږ د غرونو او ځنګلونو بې حسابه دولت هم زمونږ د قدرت نه بهر دے او مونږ ئې د خپل قام په خدمت کښې نۀ شو راوستے ـ زمونږ ماشومان د بستې په ځاے د پالش بکسه په غاړه ګرځوي او په هوټلونو او مستري خانو کښې په جبري خدمت مجبور دي چې هلته ئې هره نمونه استحصال کیږي ـ ګل سکندر ماما ته ووئیل چې تاسو چې دا کوم تمباکو په چیلم کښې استمالوئ دا هم زمونږ د خپل وطن پېداوار دے خو دلته معامله داسې ده چې په ټول ملك باندې یو استعماري قوت پنجې خښې کړي دي او داسې ناورین ئې جوړ کړے دے چې اسرائیل به ئې په فلسطینیانو هم نۀ کوي ـ ګل به اکثر دا خبره ډېره په افسوس کوله چې زمونږ بچې په خپله مورنۍ ژبه کښې تعلیم هم نۀ شي حاصلولې ـ پښتو کښې یو بل سره خبرې خو کوو ولې نۀ ئې لوستے شو نۀ ئې لیکلے شو او هغه د خوشحال بابا خبره چې :

په یوه ژبه وئیل سره پښتو کړو
ولې هېڅ نۀ شو له یو بل خبردار

په دې لړ کښې د ټول جهان د زده کړې او تحصیل علم قیصه نوره ده ـ دلته خو خلق زمونږ د وطن خپل نوم هم نۀ مني او نۀ ئې راکوي ـ د ظلم انتها خو دا ده چې وطن زمونږ دے او نوم ورته د نورو په خوښه اخلو ـ ګل

(c) ketabton.com: The Digital Library

به د ډېر جوش نه په سر دواړه لاسونه رانښکل او په ډېر پُرامېد انداز کښې به ئې وئيل چې هغه ورځ لرې نهٔ ده چې د تيارو سينه وشلېږي او دلته رڼا راشي خو دا کار به لوے همت او يو لوے بغاوت غواړي.

ګل به د خپلې ګرفتارۍ په حقله ډېرې کمې خبرې کولې او کهٔ چا به ترې پښتنه وکړه نو په ځاے د دې چې خپل فرياد وکړي د وطن خبرې به ئې شروع کړې. يو ځل ئې خپلو خاص ملګريو ته وئيل چې کله زهٔ نامعلومه خلقو ګرفتار کړم نو ما ته دا پته هغه وخت ولګېده چې زما په سر مخبري چا کړې ده خو په هر قام کښې د مير صادق او مير جعفر رنګې خلق وي. دهٔ زياته کړه چې زهٔ ئې کله بوتلم نو په يوه وړه شان کوټه کښې ئې بند کړم. دوه ورځې ئې راله هېڅ نهٔ راکول. بيا ئې يو حوالات ته راوستم. دلته د لوږې نه ډېر په عذاب شوم او تندې هم په مخه اخستے وم. په وجود کښې مې يو پوټے زور هم نهٔ وهٔ. د حوالات دروازه چې راپسې ښنګه بنده شوه او ما ګېر چاپېر وکتل نو لس دولس ځايه په چت پورې د مچو ګبينونه نښتي وو. يو وخت پوهه نهٔ وم چې څهٔ وخت به وهٔ خو بې اختياره مې د خلې نه ووتل چې د خداے ظالمانو لږې اوبهٔ خو راکړئ. اول خو ئې راله جواب نهٔ راکوهٔ خو چې ډېر مې تنګ کړل نو سنتري لاړو او تانه دار ته ئې اوئيل او واپس هم دغسې راغلو. لږ ساعت پس تانه دار په جام کښې څهٔ راروان کړي وو زما زړهٔ ډېر ښهٔ شهٔ خو چې ما له ئې جنګله کښې راکړهٔ او ورته مې وکتل نو داسې بدبوي ترې راغله چې زر مې ښکته ګوزار کړهٔ. د اوبو په ځاے ئې راله متيازې راوړې. زهٔ ورته په کنځلو سر شوم او چې څهٔ په خلهٔ راتلل هغه مې ورته وئيل. زما په شور د تانې نوره عمله هم راغله، ټولو راپورې داسې خندل لکه چې زهٔ لېونے يم. دغه شپه راباندې ډېره سخته تېره شوه او چې سحر شهٔ نو يو لوے افسر راغے نېغ دفتر ته لاړهٔ هلته چې تانه دار سره په خبرو شهٔ او څهٔ وخت چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ئې په ما نظر پربوته ، تانه دار ته ئې څهٔ وئیل خو زهٔ په دومره اندازه پوهه شوم چې زما په حقله ئې ورته څهٔ وئیل خو دا پته ونهٔ لګېده چې څهٔ ئې ورته وئیل۔ د افسر د تلو نه پس یو سپاهي راله لږه ډوډۍ او مالګه راوړه او ما په بسم الله وخوړه۔ اوبهٔ ئې راله هم راوړې ،هغه مې هم وڅښلې او په وجود کښې مې لږه ساه راغله چې په زمکه کښیناستم نو خوب راله راغلو او خپل لاس مې سر ته کښېبود ، پرکاله شوم او بیا د خوب په جزیرو کښې ورګډ شوم چې تر ډېره وخته پکښې وګرځېدم۔ یو سپاهي په لته باندې راپاڅولم او بلې تانې ته ئې راوان کړم۔ هلته د حوالات حال د دې تانې نه هم بد تر وهٔ۔ ګندګي ، بد بویي او بد اخلاقي د تانې په ټول ماحول قبضه کړې وه او انسانیت پکښې تر لرې لرې نهٔ ښکاربدهٔ۔ دلته زهٔ د تفتیش په غرض راوستے شوے وم خو ما په خلهٔ د چپ مهر وهلے وهٔ کهٔ دوي به رانه هر څهٔ تپوس کوهٔ خو جواب مې نهٔ ورکوهٔ۔ څهٔ زما خپل سوچ وهٔ او څهٔ زما د سیاسي تربیت وجه وه چې ویربدمه نه او ښهٔ نبغ نبغ به مې ورته کاتهٔ او خاموش به وم البته دلته زما د وهلو سلسله شروع شوه او هاغه بدترین تشدد راباندې وشهٔ چې زما ژبه ئې د اظهار توان نهٔ لري۔ البته زهٔ په دې نتیجه ورسېدم چې دوي زما په حقله پوره معلومات لري زما د سیاسي مسلك ،زما د سوچ او ډلې نه پوره خبر دي۔ یوه ورځ مې یو افسر ته د تفتیش په دوران کښې اوئیل چې زما په حقله پولیس ټول معلومات لري نو زما نه د تپوسونو کولو څهٔ مطلب دے ؟ خو چې څهٔ مو خوښه وي کوئ راسره ۔ د هغوي مطلب دا وهٔ چې زهٔ د خپلو مشرانو نومونه واخلم د دې د پاره به ئې ماله لالچ هم راکړهٔ ، ترغیب هم او دوړه دباو هم ۔ د دې ځاے نه زهٔ به یو بل جېل ته یوړے شوم هلته کښې څو ورځې وم خو په داسې حال کښې چې خداے دې ترې نه څوك هم نهٔ خبروي۔ بیا نهٔ یم خبر چې په کومه طریقه ئې زهٔ په پټو کښې غورځولے وم

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو چې په هوش کښې راغلم نو په کټ کښې پروت وم او څو تنو په اوږو راخستے کور ته راوړم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځم ټوك

نن چې د ماسخوتن نمونځ وشهٔ نو ګل بیا حجرې ته راوتهٔ ـ مشران ناست وو او د بحث موضوع ګل او د هغهٔ ګرفتاري ، د هغهٔ نظریات او د هغوي تګ لاره وه ـ د سلام اچولو نه پس ګل په یو خالي کټ کښې کښېناستهٔ ـ عبدالحلیم چې د ګل همځولے وهٔ د ګل نه د هغه نورو ملګرو په حقله پښتنه وکړه چې هم دهٔ سره یو ځاے ګرفتار شوي وو ـ دهٔ ورته اوئیل چې زهٔ خو ترې نهٔ یم خبر خو اندازه داسې ده کوم سلوك چې ماسره شوے دے دغه حال به د هغوي هم وي ـ د حجرې مجلس شروع وهٔ چې د ګل مازغو ته داود خان راغلو ، پوښتنه ئې وکړه چې هغه نهٔ ښکاري ؟ عبدالجیل ورته اوئیل ورك ئې کړه مړه هغه څهٔ خداے وهلے دے ـ په کور کښې ئې جنګ جګړې شروع دي په بده ورځ دے هډو سر تندے ئې نهٔ لګي ـ ارشاد خان وئیل چې هغه د حکومت د پاره جاسوسي کوي او بې ګناه خلق زوروي ـ ګل د هغهٔ د خبرې مرسته وکړه خو په دې حقله ئې خپله رائې ځرګنده نهٔ کړه او غلے پاتې شهٔ ـ

د ګل د ګرفتارۍ به داسې څلور څلورنیمې میاشتې شوې وې چې یوه شپه پرې درد راغلو او ډېر ئې په تکلیف کښې کړهٔ ـ د شپې ناوخته ئې د ګاونډي په مدد ورله د کلي ډاکټر راوستهٔ ، هغهٔ ئې معائنه وکړه ـ انجکشن ئې ورته ولګوهٔ ولې نور په پته پوهه نهٔ شو خو ورته ئې وئیل چې دې ستنې سره به د دهٔ ارام راشي خو سحر ئې د وخته هسپتال ته ورسوئ چې ټستونه ئې وشي او د مرض صحي حال ئې معلوم شي ـ دوي هم دغسې وکړل ـ هسپتال کښې ورته د الټراساونډ نه معلومه شوه چې د ګل دواړه ګردې زیانمنې دي ـ دهٔ ته به په پختورګو کښې له

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډېره وخته درد کېدۀ خو دۀ کله هم دغه درد په ځان نۀ وۀ حاوي کړے. دا درد به دۀ ته د ګرفتارۍ په دوران کښې د تشدد نه پس محسوسېدۀ خو اوس دغه درد دې ځاے ته ورسېدۀ چې په کټ ئې پرې ابستۀ. ډاکټر خو د ګل په مخکښې د څۀ خدشې اظهار ونۀ کړۀ خو احمدخان ته ئې ځان له وئيل چې د ګل پختورګي بېخي ناکاره شوي دي اوس د علاج له کوره وتي دي ، ډائلاسېس باندې به اچول پکار وي خو څه چې تر کومه ګوذاره کېده نو دارو دې خوري.

ګل ته هم د خپل ځان او صحت اندازه وه ځکه چې ورځ تر ورځ به کمزورے کېدۀ. يوه ورځ ئې ګلالۍ ته اوئيل چې زما صحت ما ته ډېر ښۀ نۀ ښکاري خو د جوړېدو طمع مې قطع نۀ ده. مرګ شته خلاصې ترې نشته خو کۀ خداے مۀ کړه زۀ ښکته پورته شوم نو تۀ پښتنه ښځه ئې او پښتنې عمر له د مېړۀ په پت کښې ناستې وي ما ته دا اندازه لګي چې تا به هم خداے جوړه کړي. خداے دې په خېر جوړه کړه خو کۀ هلك دې وشۀ نو نوم ورله سالار کېده او کۀ جينۍ وه نو په خپله خوښه ورله نوم کېده او داسې خسمانه ئې وکړه چې د دنيا خلق حېران شي. زما په تا يقين دے خو دا خبرې مې هسې زړۀ له راغلې، زما له خوا درته اجازت دے چې ځان له د ژوند ملګرے په خپله خوښ کړه ځکه چې ژوند ګران دے ، داسې به تېر نۀ شي. ګلالۍ خبرې خو په غور واورېدې خو داسې بې واره ئې د سترګو نه اوښکې راروانې شوې لکه د پشکال د باران شېبې. هغې ګل ته اوئيل ما ته داسې خبرې مۀ کوه ، زما زړۀ پرېوځي. خو ګل ورته وئيل چې څۀ حقيقت وي پکار ده چې بنده ئې تسليم کړي.

هغه ورځ هم راغله چې په ګلالۍ د ګونډې اواز وشۀ. د ګل مور بوره شوه او ګل د خاورو ښادر واغوستۀ. د ګلالۍ نه د عمر د پاره

(c) ketabton.com: The Digital Library

خندا او خوشحالۍ مخ واړوهٔ. د ګل مور په مرګ ویرژړلې بلا یو ځل بیا په سپېرهٔ سپېره ووهله. د ګل خوبندې خو په ژوندنې مړې وې.

ګل د خوشحالۍ یوائېنې اسره پاتې وه چې د ټول غم لړلې ټبر سترګې وې ورته. په کومه ورځ چې د ګل په کور کښې د ګل د نخښې د پېدا کېدو نعره وشوه نو دغه ورځ د خوشحالۍ هم وه او د غم هم. خوشحالي دا وه چې د ګل زوے پېدا شو خو ګل نهٔ وهٔ. د ګلالۍ غېږه ډکه شوه خو سر ئې هم هاغسې سرتور وهٔ. د دنیا نظام روان وهٔ. د غم زور کمېږي خو څهٔ غمونه داسې وي چې د هېرېدو نهٔ وي. د ګل مرګ هم داسې وهٔ خو د هغهٔ سالار چې لوېدهٔ نو د پلار د جدایۍ په دروند غم ئې ورو ورو ګردونه پرېوتل. سالار سکول ته د تلو جوګه شهٔ او هغه ورځ هم راغله چې سالار په سکول کښېنولے شهٔ. د ګلالۍ مور به سحر بوتلو او غرمه به ئې راوستهٔ. د ګلالۍ خپل کور سره یو وړوکے غوندې کوارټر وهٔ هغه ئې د بره وطن افغانانو له په کرایه ورکړهٔ. دغه کور کښې دوه هلکان او دوه جینکۍ وې هغوي به هم سکول ته تلل چې د سالار د سکول او د لارې ملګري شول. په دغه دوه وړو کښې یو ماشوم د دغه ښځې مېړنې زوے وهٔ چې نوم ئې ساحل وهٔ او د مور سلوك ورسره ښهٔ نهٔ وهٔ ځکه چې مور مېره شې نو پلار پلندر شي. ساحل د دغه کور د نورو وړو په نسبت زیات شریف هم او ښائسته هم وهٔ. سالار سره به ئې طبع ډېره لګېده ، سکول کښې به هم یو ځاے وو او د سکول نه پس به ئې هم دوي کره لوبې کولې. د ساحل ژوند د مېرې مور د سپورې لاندې سم نهٔ تېرېدهٔ. دا خبره به ګلالۍ هم محسوسوله خو په پردي کور کښې ئې کار نهٔ لرهٔ البته د سالار سره سره به ئې د ساحل د خوراك څښاك هم خیال ساتهٔ خو چرته خپل کور او چرته د بل کور. مېره به په دې هم خوشحاله نهٔ وه چې د ساحل دې څوك خیال ساتي. ګلالۍ په ساحل او سالار کښې فرق نهٔ کوهٔ دواړو ته به ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو شان کتل. د دواړو جامه پېزار ، خرچ خوراك ، کتاب کاپي ، سکول او بازار عن دا چې هغې ساحل هم خپل زوے گڼهٔ. بل خوا د ساحل د مېرې مور خیال دا وهٔ چې دوي ساحل مستوي او سبا به راته په سر خېژي. په اصل کښې د ساحل ژوند ډېر مشکل وهٔ ، د هغهٔ قصور دا وهٔ چې د هغهٔ خپله مور مړه شوې وه. سالار سره د ملگري کېدو نه اگاهو د هغهٔ ژوند ډېر گران وهٔ او بې انتها کړاو سره مخامخ وهٔ. یوه محرومي نهٔ وه چې هغهٔ ئې د لړزان سره نهٔ وهٔ مخامخ کړے خو خدا ے مهربانه بادشاه دے ، د چا نه چې څهٔ اخلي نو څهٔ ورکوي هم او ساحل ته ئې د سالار په شکل کښې ورور او د گلالۍ په شکل کښې مور ورکړې وه.

یوه ورځ پس د ساحل مېره مور دوي کره راغله او جواب ئې ورکړو چې مونږ به درې ورځې پس کلې ورو او بره وطن ته واپس ځو. د سالار نیا ترې تپوس وکړو چې د کلي ورو وجه څهٔ ده ؟ خېر خو دے کنه ؟ هغې ورته وئیل چې په کلي کښې مې خاوند باغونه اخستي دي ، د هغې د سنبالښت د پاره زمونږ موجودگي هلته ضروري ده. په اصل کښې هغوي د دوي په کلو ورو حېران نهٔ وو خو د ساحل ورسره غم وهٔ. دلته خو به ئې دوي څهٔ نه څهٔ خیال ساتلو خو خدا ے خبر چې هلته به ئې څهٔ حال وي.

په هغه ماښام چې ساحل دې کلو یوړه، سالار ډېر خفه وهٔ او په دغه شپه ئې ډوډۍ هم ونهٔ خوړه او اودهٔ شهٔ. سحر گلالۍ ځان ته رانزدې کړهٔ او تپوس ئې ترې وکړهٔ چې په ساحل پسې خفه ئې ؟ سالار ورته په خلهٔ څهٔ ونهٔ وئیل خو د سترگو نه ئې برغې برغې اوښکې راتوې شوې چې مور ئې هم زړهٔ ټینگ نهٔ کړے شه. مور او زوي یو شان وژړل. ساحل هغوي سره ډېر اموخته شوے وهٔ او دوي هم هغه کله پردے نهٔ وهٔ گڼلے.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږم ټوک

هغه وخت ټول حیران شو چې کله سالار سحر جومات ته لاړ نو څۀ ګوري چې ساحل د جومات په ګوټ کښې غلے ناست دے او سیپاره ئې مخې ته ایښې ده ـ د سالار چې څنګه ساحل په نظر راغلو نو واپس ئې کور ته رامنډه کړه او په یوه چغه ئې د کوځې نه مور ته نعرې کړې۔ مورې! ـــــ مورې! ـــــ وه مورې! ساحل خو په جومات کښې دے ، هغه خو نۀ دے تلے ـ مور ئې کوځې طرف ته په دو راګ روانه شوه ـ څۀ ګوري چې په دې کښې ساحل په کوځه رادننه شۀ او ګلالۍ داسې خپل ځان ته راجُخت کړۀ تا به نۀ وئیل چې دا پردے زوے دے ـ بې واره بې واره ئې په مخ او سر ښکل کړۀ ـ سالار ترې نه داسې جُخت لاسونه چاپېر کړل لکه چې ډېره زمانه پس دوه ورك شوي وروڼه یو ځاے شوي وي۔

د سالار نیا هم ډېر خوشحاله شوه خو لږ ساعت پس ئې نږور ته اوئیل کۀ په دۀ پسې پلار راشي نو دا خبره به ضرور کوي چې دا مونږ پاتې کړے دے نو دغه وخت به هغۀ له څۀ جواب ورکوو۔ ساحل ورته وئیل ادي غم مۀ کوه زۀ به ورته وایم چې زۀ په خپله پاتې شوے یم ـ زۀ هغوي سره نۀ ځم۔زما دا کور دے ، سالار زما ورور دے ، زۀ هلته نۀ ځم۔

د سکول په دوران کښې چې به کله هم د پلارانو ذکر راغلو نو ساحل او سالار به دواړه د یو شان کېفیت نه تېربدل خو دواړو په ژوند کښې ډېرې تاودې سړې لیدلے وې نو د عمرونو په لحاظ خو دواړه واړۀ وو ولې د حوصلې په حساب د غر برابر وو ـ عجیبه خبره خو داوه چې د ساحل مور پلار هډو دۀ پسې په شا ونۀ کتل ، هډو تپوس ئې ونۀ کړۀ چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

زمونږ نه وروستو څوك پاتې دي كنه ؟ خو چې تلي دي نو ساحل ئې هېر كړے دے او داسې ئې هېر كړے لكه چې دے هډو وۀ نه.

وخت روان وۀ. ساحل او سالار د ځوانۍ په درشل قدمونه كېښودل. سالار په ديارلسم جماعت كښې او ساحل په دولسم جماعت كښې سبقونه وئيل. دواړه ډېر همتناك هم وو د سبق وئيلو سره سره به ئې د پټي په كار كښې هم دلچسپي اخسته. هر څو كۀ مور به منع كول خو هغه به ئې قائله كړه او د هغې ويره يا خدشات به ئې رفع كړل. دې سره سره به دواړه كمپيوټر او انګلش لېنګوېج سنټر ته هم تلل. په خپلو همځولو كښې ډېر په ښو نومونو يادېدل او نورو خلقو به هم خپلو بچو ته د مثال په توګه وړاندې كول. د جومات په خدمت كښې به هم د هر چا نه وړاندې وو. نمونځ له به په باقاعدګۍ سره تلل او د قران پاك تلاوت به ئې هم كوو.

په لېنګوېج سنټر كښې د ساحل يو ملګرے وه، مشال نوم ئې وۀ. دوي دواړه چې د لينګوېج سنټر نه فارغ شو نو دواړو ځان له په ارباب روډ كښې يو سنټر جوړ كړۀ. د سنټر كار ښۀ روان شو او ډېرو هلكانو او جينكو پكښې داخلې واخستې. او معقوله امدني به ئې لاس ته راتله. ساحل به خپله ټوله امدني مور له وركوله او د كور لګښت په ښۀ توګه سر ته روان وۀ او د ژوند ګرېډ ئې په ښۀ ډول تېرېدې.

يوه ورځ چې سالار د كور زوړ سامان لټوۀ نو په كاغذونو كښې ئې د پلار هغه خط هم راوتۀ چې د مرګ نه وړاندې ئې د وصيت په طور ليكلے وۀ. په خط كښې ئې ليكلي وو چې بچے تۀ دا فكر ونۀ كړے چې ستا پلار مړ دے ، نه ستا پلار ژوندے دے او تا سره دے. هېڅ غم مۀ كوه او همت كوه ځكه چې ځوانان په همت او محنت ښۀ ښكاري. ستا د پاره پښتون قام او پښتونخوا خاوره هر څۀ هر څۀ دي. په دې باندې به تۀ

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خپل پلار او د مور مینه ماتوې ـ تهٔ به په خپله هم یو پتنګ ئې چې د خپل وطن د پاره به اور ته دانګې او ستا ملګري به هم پتنګان وي ـ تهٔ به د پښتون قام شمله اوچته ساتې ، ستا د ژوند قصه به د افغان وطن د ننګ او عزت خیال ساتل وي ـ تا ته به همیشه د خپلو اتلانو مثالونه مشالونه وي ـ او تهٔ به د دغه مشالونو بل ساتلو د پاره خپله وینه ورکوې او دا به بل ساتې ـ کله چې تهٔ په داسې حالاتو کښې تنګ شې ، بې وسه شې او د هر طرف نه دربانديې مزکه تنګه شي او تورې تیارې شي نو بیا به هم تهٔ د خپل مرام نه مخ نهٔ اړوې ـ دا زما وصیت هم وګڼه او ارمان هم ـ

سالار چې څنګه خط ولوستهٔ نو یو ساعت ئې په لاس کښې نیولے وهٔ او حیران حیران ئې ورته کتل او په ډیر ډونګې سوچ کښې لاړ خو د مور په اواز د سوچونو د سمندر نه راوتهٔ ، خط ئې په جیب کښې واچوهٔ او په پاځیدو پاځیدو کښې ئې ځان سره عزم وکړهٔ او خپل پلار ته مخاطب شهٔ چې بابا زهٔ به ستا هر یو ارمان پوره کوم او د خپل وطن د پاره به د هیڅ قسمه قربانۍ نه مخ نهٔ اړوم ـ

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووم ټوك

ګلالۍ له پلار یو ګوتمه ورکړې وه چې هغه ئې د لاس نه ووېسته او ساحل ته ئې ورکړه چې بچې دا زما له طرفه ستا د پاره نخښه ده او چې کله هم زهٔ درسره نهٔ یم نو دا به زما یاد درکوي ـ ساحل ورته ووئیل چې خدا ے دې نهٔ کړي مورې چې تهٔ او زهٔ به سره بیل شو او ګوتمه ئې د مور نه واخسته ، په ډکو سترګو ئې شونډو له یوړه ، ښکل ئې کړه او بیا ئې مور ته واپس کړه چې دا زما ده خو تهٔ ئې ځان سره کېږده ، چې کله مې درنه وغوښته نو را به ئې کړې۔

ساحل او سالار دواړه کور کښې ناست وو ، قهوه ئې څښله او په خبرو کښې مشغول وو ـ په خبرو خبرو کښې ورته ساحل وئیل چې سالاره زما خیال دے چې زهٔ د UK د پاره اپلائی وکړم ستاسو څنګه خوښه ده ـ کهٔ سمے ئې وخوړ نو سبق به هم ووایم او دلته به تا سو له څهٔ ښهٔ ژوند هم پیدا کړم ـ د ګلالۍ خو زړهٔ نهٔ وهٔ خو سالار په دې خبره رضا وهٔ او مور ئې هم په دې پوهه کړه چې ساحل کومه خبره کوي ، ډېره بده نهٔ ده ځکه چې دې سره به د هغهٔ ژوند هم جوړ شي او تهٔ ئې مور ئې نو تا به هم نهٔ هېروي ـ ساحل کوشش شروع کړهٔ او خپل درخواست ئې د لندن په ایمبیسۍ کښې جمع کړهٔ او د خپل پوهنتون او لینګویج سنټر کار ئې هم جاري ساتهٔ ـ ساحل ډېر ساهو سړے وهٔ داسې هم د انګلېنډ په طمع نهٔ وهٔ چې ګني ما درخواست ورکړے نهٔ دےاو بس منظور شوے نهٔ دے ـ دغه هوښتیارتیا د هغهٔ د لوے والي غټ ثبوت وهٔ۔

میاشت نیمه پس د ایمبیسۍ نه کال راغلو چې ساحل دې د انټرویو د پاره حاضر شي او چې د انټرویو نه واپس راغلو نو ډېر مطمئن

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهٔ خو بې طمعې هم نهٔ وهٔ ـ ځکه چې د هغهٔ په انټرویو کښې د سوالونو جوابونه هغهٔ دومره په ډاډه زړهٔ ورکړل چې سوال کوونکي ئې حېران کړل ـ ساحل چې څهٔ وخت دې سوال چې دا يو جمهوري ملك دے په کوم کښې چې تاسو اوسئ په جواب کښې وئيل چې نه زهٔ دے ملك ته جمهوري ملك نهٔ شم وئيلے ځکه چې دلته پنځهٔ لوے قومونه اوسيږي پښتون، بلوچ، سندے، سرائيکے او پنجابے او داسې ځينې وارهٔ خو په خپلو وطنونو يو هم اختيار نهٔ لري او د مضبوط مرکز په نوم پنجاب يو استعماري قوت دے ، د هر يو استحصال کېږي نو په ظاهره کهٔ دلته جمهوري حکومت وي خو په شا ئې نور قوتونه ولاړ وي او د قام او د هغوي د وطن وسائل لوټلے شي ـ دغسې چې ساحل ډېر په تفصيل د خپل وطن د وسائلو ، معدنياتو ، دولتونو ، خوش بختو او بد بختو ذکر وکړهٔ نو د هغوي توجه ئې ځان پله راوګرځوله او انټرويو ته ناستو کسانو يو بل ته وکاتهٔ ـ

ساحل هم هاغه شان په خپل کار کښې بوخت وهٔ لکه چې وړاندې وهٔ خو طمع ئې نهٔ وه قطع شوې او هم هغه وشو ، وروسته د کونسل ګرۍ نه اطلاع وشوه چې هغه دې خپل پارسپورټ او نور ضروري کاغذونه دوي سره جمع کړي ـ دهٔ داسې وګڼل چې دا د کار کېدو ابتدا ده او کهٔ نصيب ئې شوے وي نو ډېر زر به په خپل دغه مقصد کښې کامياب شي ـ هغه ډاډه ځکه وهٔ چې د هغهٔ حوصلې هغهٔ له زړهٔ لوے کړے وهٔ او هغهٔ به اکثر وئيل چې داسې هم کېدے شي چې سړے به د يو کار اراده په ايمانداۍ وکړي او هغه به نهٔ کېږي ـ

د ساحل د تلو ورځ راغله خو د ګلالۍ د زړهٔ نه يو خدا ے خبر وهٔ ـ اوښکې وې چې نهٔ ودرېدې او ساحل ئې په دې وئيلو مجبور کړو چې کهٔ مورې نهٔ هم دغه رنګه خفه ئې نو زهٔ دغه هر څهٔ کېنسل کړم ، خو هغې ورته وئيل چې زويه زهٔ خو ستا په خوشحالۍ خوشحاله يم ، خفه به ولې

(c) ketabton.com: The Digital Library

یم خو د بیلتون غم ژاړم. ما خو کله هم دا سوچ نهٔ دے کړے چې ګنې تهٔ زما ځوے نهٔ ئي او نهٔ مې په تا او سالار کښې فرق کړے دے چې تهٔ په تلو خوشحاله ئې نو زهٔ نهٔ خفه کیږم خو خدائے خبر چې ولې زما زړهٔ ویریږی. ساحل او سالار دواړو ورله ډېره تسلي ورکړهٔ.

ساحل د رسېدو سره اول ټیلي فون وکړهٔ چې سالار هېلو وکړل نو په دوېمه خبره ورته ساحل وکړه چې مور له ورکړه او مور ئې کهٔ هر څو زړهٔ کلک کړے وهٔ خو اخر مور وه نو د سلام اغستو نه مخکښې غریو ونیوه او په ژړا ژړا کښې ئې ورته فقط دومره اوئیل چې زویه! هېره دې نهٔ شم ګنې زړهٔ به مې وچوي او ساحل ورته وئیل مور دا به وخت ثابته کړي چې زهٔ ستا او د سالار د پاره څهٔ کوم. په ځان به هره سخته یوسم خو تاسو به رانه هېر نهٔ شئ چې د مور اوښکو ئې د تم کېدو لاره نهٔ نیوه نو فون ترې نه سالار واخستهٔ ورته ئې وئیل تهٔ اوس مسافر ئې پکار ده چې تا له ډاډ درکړي ، دعا درته وکړي نو دا درته ژاړي. زړهٔ ښکته پورته کوه مه زهٔ د دې ډېر خیال ساتم خپله برخه هم او ستا برخه هم البته ستا مینه نهٔ شم ورکولې ځکه چې دغه ستا او د مور معامله ده نو دې کښې به درته دروغژن شم او خړت خړت په خندا شهٔ. بیا ورته ساحل د خپل رسېدو حال، هلته د پاتې کېدو حالات او د پوهنتون ژوند او د نویو ملګریو حال بیان کړهٔ. ډېر ساعت ئې خبرې وکړې او دوي مور او زوي په دعاګانو ساحل وستائیهٔ او خدائے په امانې ئې وکړه.

درې کاله د سترګو په رپ کښې تېر شو. په دې درې کاله کښې به ساحل د سبق وئیلو سره سره څهٔ لږ ډېر کار هم کوهٔ چې د خپل سبق خرچ به ئې هم پوره کوهٔ او کور ته به ئې هم پیسې رالیږلې خو اوس چې د سبق نه فارغ شهٔ نو مستقل کار ئې هم پیدا کړهٔ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سالار چې د معقولې امدنۍ لاره هواره شوه نو د ساحل په صلاح ئې د ,,افغان خبریتا ګوند ‹افغان اویرنس مومنټ›، په نامه یوه ډله جوړه کړه او ډېر ځوانان ئې پیدا کړهٔ چې دغه کار په مخ بوځي. ګوند یا تنظیم به ورځ تر ورځه ترقي کوله. سالار پوره وخت ورکړے وهٔ او په دې لړ کښې ئې مور هم مدد کوهٔ. د تنظیم د لارې اولس په دې خبره پوهه شهٔ چې په دې وطن کښې مونږ غلامۍ زندګي تېروو او دلته د اوسېدو د پاره یوه سمه دمه معاهده پکار ده چې په کښې سیالي هم وي ، سرلوړي او ازادي هم. د دې تنظیم برکت وهٔ چې په ډېره لږه موده کښې ټول اولس د خپلو ستونځو، کړمو او بد بختیو نه خبر شهٔ.

اوس وخت وهٔ چې اولس د یو لوے انقلاب د پاره تیار شهٔ او د ساحل په یوه چغه درست وطن د هر قسم قربانۍ د پاره تیار وهٔ. په دې حقله په سالار باندې وخت په وخت سخت حالات هم راغلي وو خو هغه د خپل پلار په شان او د هغهٔ د وصیت مطابق ډېر په عزم او حوصله مخ په وړاندې روان وهٔ. نهٔ ویرېدهٔ او نهٔ ستړے کېدهٔ. هغهٔ به هم ډېر په سوچ قدم کېښودهٔ او د هرې معاملې صلاح به ئې ساحل سره په نېټ کوله. هغوي د خپل تنظیم یو وېب سائټ هم جوړ کړے وهٔ او په دغه لړ کښې د ټولې دنیا پښتون افغان ځوان ګُول ته هغوي خپل پېغام رسولے وهٔ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتم ټوك

د يوې اوږدې مسافرۍ نه پس ساحل يو ځل بيا د سالار او مور تر مېنځه په خپل كور كښې ناست وۀ . د خپلې مسافرۍ او د دوي نه د جداۍ خبرې ئې كولې . او مور ئې په جامو كښې نۀ ځائېده ، هغه نن ډېره خوشحاله وه . ولې به خوشحاله نۀ وه . هغې ساحل ته د زړۀ نه خپل زوے وئيلي وو او ساحل هم ډېر په راستۍ د هغې د دغه مينې جواب وركړے وۀ .

يو سحر ساحل او سالار چې د نمانځۀ نه پس د جومات نه راوتل نو د چكر په غرض ئې د پټيو مخه ونيوله . په لاره سالار ساحل ته ووئيل چې سېمنار د پاره خو تيارے لرې كنه . دۀ ورته وئيل چې تيارے خو لرم خو پكار دا ده چې د وختـه لاړ شو . دغه شان هغوي دواړه كور ته واپس راغلل ، د ناشتې نه پس روان شول . د رسېدو نه پس سالار ځينو ملګريو سره د ساحل پېژندګلو وكړه . په دې سيمنار كښې د مختلفو پارټيو ، او د ژوند د نور شعبو سره تړلو خلقو نمائندګي موجوده وه چې مذهبي او كيڼ لاسي ډلې هم پكښې وې او سيكولر او ترقي پسند جماعتونه هم پكښې وو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سیمینار نمائندګانو ډېر په ازاد مټ د خپلو هدفونو او سیاسي مسلکونو اظهار وکړۀ او هر چا د خپل نقطه نظر له لوري د خپل جماعت د عمل او کردار د خپلو رهبرانو د رهمنائۍ لوئۍ او بډائۍ بیانولې. د سیمینار ایجنډه په موجوده وخت کښې د نړۍ والې وروروليٰ سره تګ په موضوع جوړه شوې وه خو اکثر ویناکونکیو خپلې ذاتي مسئلې رامخکښې کولې او اوږدۀ اوږدۀ تقریرونه به ئې کول. په اصل موضوع یا خو ډېر کسان پوهېدل نه یا د خفیه ایجنسو د "بوو" نه ویرېدل .

کله چې سالار ته د وینا دعوت ورکړے شۀ نو هغۀ اول ډېر په هنرمندۍ د خپل تنظیم تعارف وکړۀ ، بیا ئې د هغې په کارکردګۍ رڼا واچوله او بیا ئې په لږه موده کښې په اولس کښې د دغه تنظیم د پیاوړې کېدو په حقله حقائق بیان کړل. د هغې نه وروستو ئې د ایجنډې مطابق خپل خیالات څرګند کړل او په حاضرینو ئې واضحه کړه چې کله مونږ ځان د نړۍ والې وروروليٰ په صف کښې د یو ساهو او رسا اولس په توګه نۀ وي معارفي کړے تر هغې پورې به نړۍ مونږ ته په شکمن نظر ګوري. دۀ زیاته کړه چې هر کله مونږ د خپل کور نه د انصاف ابتدا نۀ وي کړے نو تر هغې مونږ په نړۍ وال کچ د خپل حېثیت تعین نۀ شو کولې . منافقت به پرېږدو او حقیقت به په خپله هم تسلیموو او خپل ملګري به هم په دې مجبوروو چې غېر جمهوري طرز عمل پرېږدي او د یویشتمې صدۍ د غوښتنو مطابق خپل کردار واضحه کړي. د سالار وینا کښې یوه خبره هم داسې نۀ وه چې یا خو واضحه نۀ وه یا ئې پرې ځوك پوهېدل نه او کۀ چا پرې ځان نۀ پوهوۀ نو دغه به بیله خبره وه خو چې کله هغۀ د افغانستان د قضیې په تاریخوار ترتیب رڼا واچوله نو د ډېرو "سپین روبو" تندي تراوۀ شو. د ډېرو خلقو په خېټو کښې د ډالرو ګند ښکاره شۀ. د دې نه علاوه هغۀ د

(c) ketabton.com: The Digital Library

قوم په تشریح او توضیح هم زبردسته رڼا واچوله او د پښتونخوا په تاریخي ، معاشي ، معاشرتي او تهذیبي اهمیت هم په زړهٔ پوري بحث وکړهٔ او کله چې ئې د پښتونخوا په تهذیب، تمدن او د دې ځاے د اولس په بې ارزۍ او نا سیالۍ خبرې کولې نو ډېرو کسانو په خپلو جذباتو قابو ونهٔ موندهٔ او د سترګو نه ئې اوښکې راپرېوتې.

سالار په حاضرینو غږ وکړهٔ چې په دې لړ کښې په یو لوے بغاوت ، یو ژوندے بغاوت ، یو کوټلے بغاوت ، یو تریتب شوے بغاوت ، یو نر بغاوت ، یو بېدار بغاوت ، یو جاندار بغاوت ، یو شاندار بغاوت او یو پښتون بغاوت پکار وي ، پکار ده چې ټول اولس په یوه خلهٔ ، یو اواز ، یو قدم سره دغه بغاوت ته هرکلے ووایی ، نهٔ یواځې هر کلے ووائی بلکې د خپلې برخې جدوجهد پکښې هم سره ګډ کړي. دې وېنا سره د لاسونو داسې پړکا شروع شوه چې اواز ئې د استعماري قوتونو خوبونه حرام کړل.

د دې نه پس چې کوم مقررین د وینا د پاره راغلهٔ نو د سالار به بیان شویو نکاتو ئې د رڼا اچولو کوشش وکړهٔ یا به ئې هغهٔ سره د اختلاف څهٔ قدرې بونډے کوشش وکړهٔ خو د ناستو خلقو له خوا به په رد عمل پوهه شو نو خبره به ئې تاو راتاو کړه.

په دې سیمینار کښې د سالار شرکت او وېنا ډېرې ګټې تر لاسه کړې. د تقریب د ختمېدو نه پس د سالار نه صحافیان چاپېره شول او رنګ رنګ سوالونه ئې ترې نه کول شروع کړل. هغهٔ به هر صحافي ته ډېر په استقامت جواب ورکوهٔ او هغوي به ئې مطمئین کول. د ئو صحافي د سوال (تاسو مزید په دې ملك کښې اوسېدل نهٔ غواړئ) په جواب کښې وئیل چې ما چې په سټېج څهٔ وئیل هغه دومره په تفصیل سره وو چې ستا د دې سوال کولو هډو ضروت نهٔ محسوسېږي ، بېرته هم کهٔ دغه وېډیو

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکتلے شي نو تاسو ته به د ټولو سوالونو جوابونه څرګند شي ځکه چې ما د خپلې نظرئې او سوچ پوره احاطه کوونکي وينا کړې ده.

د ډوډۍ او د مانځۀ د وقفې نه پس چې دوېم نشست شروع شۀ نو د وېنا د پاره اول دعوت ساحل له ورکړے شۀ چې د ګوند سر خېل دے او د انګلېنډ نه خپلې هلې ځلې جاري ساتي. هغۀ چې څنګه خپله وينا د دې شعر نه پېل کړه چې:

زما ځان زما د خپل قام امانت دے

شروع کړے مې له جبره بغاوت دے

نو بعضې بنياد ګر مشران پاڅېدل چې مونږ له د خبرو نمبر نۀ راکولے کيږي او متنازعه خلق به راپاڅولے شي ، دغسې يو بل کس هم را اوچت شۀ او يوه هنګامه ئې جوړه کړه هنګامه چې نعره بازۍ او دست درازۍ ته ورسېده نو سيمينار سبوتاژ شۀ او مجبوراً ئې پرېس کانفرنس وکړۀ او هغه ټول حالات ئې په ګُته کړل چې دغه سيمينار کومو خلقو په خپلو ناوړه ارادو وران کړۀ او ګړبړے ئې پکښې پېدا کړۀ. په سبا له اخبارونو دغه پرېس کانفرنس په جلي سرخيو کښې چاپ کړۀ چې فائده ټوله دغه ګوند (Moment)ته ورسېده او کومې خبرې چې په په سيمينار کښې محدودو خلقو اورېدې نو هغه ډېرې په نمايان طور هر چا ته اورسېدې چې اخر د افغان اولس د خبرتيا د ګوند په ګټه تمامې شوې او دوي ته د ځوان اولس لا ډېره توجه راوګرځېده.

له بلې خوا رجعت پسندو قوتونو هم د خپلو توپونو خلې د سالار ، ساحل او د دوي د ګوند په لور راوګرځولې او دوي ئې د سوشلشټ قوتونو اهلکار او بريخي ګڼل خو دوي ډېر په استقامت د دغه مخالفتونه برداشت کړل او ډېر په تدبر ئې ورته جواب وئيل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهم ټوك

ساحل چې د خپلو تنظيمي كارونو نه وزګار شۀ نو د مور په اجازت او د سالار په مشوره دوه درې ورځو د پاره د سېل په غرض د ابېټ اباد په لور دواړه وكوچېدل. په لاره ئې شپه په اټك كښې يو ملګرې سره وكړه ځوك چې په انګلېنډ كښې دۀ سره يو ځاے پاتې كېدۀ نوم ئې كامل خان وۀ ، نسلاً پښتون وۀ خو ډېره موده په اټك كښې د اوسېدو له كبله ئې پښتو ژبه هېره وه. ساحل به په انګلېنډ كښې هغۀ ته خپل تاريخي حېثيت او اهميت په ګُته كوۀ او دا بۀ ئې ورته وئيل چې اټك او ميا والي د پښتونخوا وطن برخې دي نه چې د پنجاب او دغه علاقو ته زمونږ په جُبش كښې قابضه پښتونخوا وئيلې كيږي لكه څنګه چې شمالي پښتونخوا ، جنوبي پښتونخوا ، مينځنۍ پښتونخوا يا قبائيلي پښتونخوا او قابضه پښتونخوا. ساحل سالار ته د هغه ټولو مجلسونو او بحثونو ذكر وكړۀ چې په دغه لړ كښې به ئې كامل سره ذكر كوۀ. د كامل په رګونو كښې روانه وينه پُښننته وينه وه. هغۀ كله هم د ساحل مخالفت په دې بنياد نۀ وۀ كړې چې ګني هغه له بدنيتۍ نه دا خبرې كوي بلكې د كله چې هغه په دې حقيقت پوهه شوے وۀ نو په سنجيده انداز كښې ئې دا فكر كوۀ چې دا وطن كوم چې پېرنګي د خپلو ناوړه عزائيمو د پاره په ټوټو وېشلے وۀ ، يو ځاے كړي ، خپل نوم پرې كېږدي او پښتو ئې د نصاب ، عدالت، روزګار او سركار ژبه وګرځي او د دې وطن په دولتونو د دې ځاے د اولس اختيار راولي او اولس له سياسي او معاشي ازادي وركړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ساحل او سالار په لاره لاره ډېر مجلس وکړۀ او د سپېل د تلو په وخت هم د خپل کاره نه بې فکره، بې غوره او بې طمعې نۀ وو ـ ساحل سالار ته وئيل چې تا کوم نظم ليکلے ، ما ته دې ذکر کړے وۀ خو بيا سم نۀ شو نو کۀ درته ياد وي چې راته ئې واوروې ـ سالار جېب ته لاس کړۀ او خپل ليکلے تازه نظم ئې ساحل ته واوروۀ ـ سالار چې نظم شروع کړۀ نو ساحل موټر د سړك په غاړه د يوې ګورې ونې د لاندې اودروۀ وئيل ئې ستا د نظم نه خوند اخلم نو بيا به ځو ....

سالار نظم شروع کړۀ :

وطـــن رابانـــدې ګـــران لکـــه د مـــور لکـــه د پـــلار
زۀ غواړم چې ئې خپل کړمه هم واك او هم اختيار

د غرونـــو د ســـيندونو نـــه ئـــې ســـل ځلـــه شـــم ځـــار
افسوس چې مې اولس نۀ کړۀ تر اوسه چا بېدار

اې خـــاورې پښـــتنې يـــم ملامتـــه بـــه تـــر دې
تـــر ځـــو چـــې ازار نـــۀ کـــړم ځـــوك چـــې تـــا ســـاتي ازار

پـــه تـــا بانـــدې فـــدا يمـــه پـــه تـــا بانـــدې ژونـــدے
هـــم ســـتا د پـــاره وبـــه کـــړم پـــه ځـــان بانـــدې ناتـــار

زۀ تا سره خوشحال يمه په ښنګ کښې په مسکن
بغېر ستا نه هېڅ نۀ يمه کۀ ډېر شمه هوښيار

(c) ketabton.com: The Digital Library

پــــه مینـــــه کنبــــې کـــــۀ ډېــــر شــــمه کــــولے ریاضــــت
هم زۀ یم ستا د ننګ د لوے لښکر نامتو سالار

ساحل د نظم نه ډېر خوند واخستۀ او سالار له ئې ډېر داد ورکړۀ ـ دوي چې اټك ته اورسېدل نو کامل خان ئې انتظار کوۀ ځکه چې دوي د خپل راتګ نه هغه خبر کړې وۀ ـ کامل ورته نور مقامي ملګري هم راجمع کړي او دوي ته ئې ډېر د درناوي پروګرام جوړ کړے وۀ ـ اصل کښې ساحل او سالار د مسلسل سیاسي کار نه ډېر ستړي شوي وو نو د دمه کېدو د پاره ئې د سېل لاره ونیوله خو دلته هم د خپل وطن مینې دوي په قلاره پرې نۀ ښودل او په اټك کښې هم دوي دغه مجلس ته چې د دوي په درناوي کښې راغونډ شوے وۀ وینا وکړه او د خپل وطن په تاریخ ، کلتور او مېړني لرغونتوب ئې ورته خبرې وکړې ـ د دغه مجلس اثر دا وشۀ چې دغه ملګریو دوي ته دلته د بیا راتلو دعوت ورکړۀ او دوي هم هوډ وکړۀ چې د خپلو نورو کارونو نه وزګار شي نو دلته به خامخا راځي او تنظیمي کار به هم وکوي۔

نننے مجلس هم د دوي د ځان او د ملګریو د پاره یوه نادره موقع ئې د ملګریو سوالونو ته جوابونه وئیل۔

سوال : د اسلامي سلطنت په اړه ستاسو څۀ فکر دے؟

جواب : ملګرو! د اسلامي ریاست بنیادي تصور په اسلام کښې نشته لکه چې د نبی اخرزمان نه پس دغه تصور د قران یا حدیث نه نۀ دے ثابت، د اسلام ابتدایي وخت ته مونږ اسلامي ریاستي نظام وئیلې شو ځکه چې هغه وخت به ټولې فېصلې د وحي په صورت کښې کېدې خو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

نبي علیه السلام د وفات نه پس چې د وحي سلسله ختمه شوه نو دغه تصور هم ورسره ختم شۀ. د ریاستي امورو د پاره د ادارو او د ادارو د سرمشر د انتخاب طریقه کار، ریاستي امور چلول او د رعایه په مینځ کښې مضبوط تعلق براقرار ساتل، حرب، قضا او بیت المال یا خزانه په هر دور کښې جدید سیاسي عمل دے چې په یو ځاے ودرېدل ئې تاوان ګڼلے شي. د علم حصول، جدت ته اپروچ لرل د ملکونو ترمینځه تجارتي، سیاسي ، علمي او ادبي روابط قائمول ، خپل اولسي معیار جګول ، پسماندګي له مینځه وړل او ګاونډي هېوادونو سره ښۀ ګاونډیتوب جوړول د هر هېواد د خپل ضرورت مطابق سنجولے ، جوړولے او وده ورکولے شي چې په یو نظام کۀ هغۀ اسلامي وي ، کۀ سېکولر یا بل یو نظام وي په یو وخت په ټوله دنیا منل د عقل نه ماورا خبره ده ځکه چې د دنیا قامونه ورځ تر ورځه نوې نوې تجربې کوي په دې کښې کۀ څۀ خلق کښېني او په زړه شوخند وهي نو انجام به ئې یقیني طور سره تباهي وي. د دنیا په زړو مذهبونو کښې چې کله پورې ټېکداري سسټم رائج وو نو معاشره په ځاے ولاړه وه خو کله هم چې ریاست د مذهب د غلامۍ نه ځان ازاد کړے دے نو د ژوند په هر مېدان کښې ترقي راغلے ده او دغه سلسله لا ولاړه نۀ ده. په دې کښې چې کومه معاشره یا کوم خاص فکر لرونکي طبقه د دغه زړې دائرې نه نۀ ده راوتې نو اولسونه ئې ذهني بیماران، بنیادګر ، خوار او زار دي. اسلام کله هم د داسې ریاست پېش بندي نۀ کوي چې پکښې انسانان د انسانانو غلامان وي، عقل او فکر شل وي او معاشره په ځاے ولاړه وي.

سوال: په عالمي او قامي ستونځو کښې د مېډیا څۀ رول پکار دے؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

جواب: انفارمشن مېډيا په اصل کښې د صنعتي دور پېداوار دے چې الېکټرانك او پرنټ مېډيا پکښې دواړه شاملې دي. دوي په ابتدا کښې اولس ته تش خبرونه رسول خو بيا ئې د بحثونه او تجويزونو ورکول شروع کړل او داسې علم او عقيده ئې د يو بل نه جدا جدا دائرو کښې ودرول. د اظهار د پاره يوه ازاده لاره په وجود کښې راغله. په جديده دنيا کښې د انفارمشن سهولتونو زياتېدو سره ئې وده هم وکړه خو بعضې رجعتي معاشرو کښې مېډيا کمزورې، ناتوانه او په ځان بدګمانه ده چې اولسونه ئې د خپل معاش په پست ترينه پوړۍ په ځان پورې حېران دريان ولاړ دي او نورې دنيا ته په حسرت حسرت ګوري.

نېمګړے يو حسرت چې د حسرت چا پوره نۀ کړۀ
حسرت د زړۀ حسرت ته په حسرت حسرت کتل

مېډيا د اولسونو په ترقۍ کښې يو مهم رول لوبوي او د هغوي د علمي، اخلاقي، روحاني او معاشي ودې د پاره کار کوي. د بد اخلاقۍ، کرپشن، اقراباپرورۍ مخ نيوے کوي او په هر هاغه چا تنقيد کوي څوك چې په ناوړه عمليات کښې ککړ وي. په کومو معاشرو کښې چې مېډيا اختيارمنه او ازاده وي هلته کۀ هر څومره هم طاقتور سړے ولې نۀ وي مېډيا ئې جهان ته مخامخ کوي. په قامي او عالمي ستونځو کښې مېډيا تور ته تور او سپين ته سپين وايي پکار ده چې مونږ هم د نورو ازادو قامي او خودمختاره اولسونو تقليد وکړو او زمونږ ځوانان بايد چې په تحريري کارونو کښې يو سترې وکړي او ځان د جهان د متمدنه قامونو په صف کښې اودروي ګنې زمونږ قلمونه به همېشه په څو ټکو خرڅېږي او نيلامېږي او په حقيقت کښې هم داسې ده.

مېډيا د يو ملت په سياسي سېټ اپ کښې هم مثبت کردار ادا کوي، رايې عامه هواروي او جهموري کلچر له وده ورکوي. کوم خلق چې مېډيا

(c) ketabton.com: The Digital Library

د انډسټرۍ په توګه د زبې صحافت په چوکاټ کښې پابنده ساتي دغه خلق خو ذاتي مفاد حاصل کړي ولې معاشره د پسماندګۍ کندې تر پړمخې پرېباسي ، مونږ هم له هغو خلقو نه يو کوم چې د مېډيا د ازادۍ نه محرومه دي او مېډيا د رياستي ادارو په غلامۍ مجبوره ده ـ يوه مخصوصه صحافتي ډله ئې د خود پرستۍ ، انانيت او نرګسيت ښکار ده ـ د دوي دغه کردار د يو بيمار تمدن نشاندهي کوي او د يو نفسياتي بيمار قوم په هم هغه حالت کښې د پاتې کېدو ذمه دار دي ، دا خلق په تاريخ کښې مجرمان دي، په اولس کښې مخ تورن دي او جهان کښې بې وقعته دي ـ

مېډيا په عالمي او قامي ستونځو کښې د يو مسيحا کردار ادا کوي خو هر کله چې خپله ذمه داري په احسنه توګه تر سره کړي ځکه چې مېډيا د يو اولس ورك او پټ صلاحيتونه ښکارولې ، روزولې او رڼولې شي ـ د فرسوده او ربړبدلي نظام نه انساني سوسائټي سوچه، ساهو، سپېځلي او ځلنده مقام ته رسولې شي ـ په اولسونو کښې د برداشت ماده پېدا کولې، بحث ته دوام ورکولې او نتيجې اخذ کولې شي ـ دليل او برهان له وده ورکولې شي او د ډز او ټوپك مسلسل غندنه ، د قلم او کتاب حمايت د ښېګړې او ورورولۍ درس عام کولې شي ـ د فرسوده جاګيردارۍ او د هغې نه پېدا شوي قباحتونه له مينځه وړلې شي خو دا کارونه هله ممکن دي چې مېډيا په اصلي معنو کښې خپل مقام ، حېثيت او مرتبه وپېژني نو بيا به د عالمي او قامي ستونځوي په حل کولو کښې مهم کردار ادا کړي ـ

سوال : په رياست کښې د عدليې د کردار په حقله تاسو څۀ وائئ، انصاف عام کول او يقيني کول به څنګه اسان او ممکن شي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

جواب : په ترقي يافته دنيا کښې انصاف په عملي شکل کښې نافذ دے او د عدليې حکم په هر چا يو شان لاګو دے ، د انصاف د ادارو د توهين تصور ئې له مينځه وړے دے چې درې بنيادي عوامل ئې دي :

1. د عدالت احترام
2. د منصفانو تقدس او د هغوي کردار
3. د منصف او انصاف غوښتونکي تر مينځه باهمي اعتماد

دا درې واړه توکي د دې خبرې ضمانت ورکوي چې ټول به د انصاف تقاضې پوره کوي ، د ذاتي مفاداتو نه به غوره وي ، د تعصب نه به پاك وي او د ملك ائين به د هر څۀ نه مقدم ګڼي. انساني اخلاقيات د جديد معاشرې په رغاونه کښې د خپلو رواياتو ساتنه ، د معاشرې د هر مکتبه فکر د ماهرانو ترمينځه باهمي روابط، باهمي احترام ، قوت برداشت ، ډائيلاګ او د نتائجو تسليمول د انصاف بنيادي تقاضې دي. دغه تقاضې په خپل وخت او خپل حالت کښې په سالمه توګه منل ، د ملك هر وګړے د قانون په نظر کښې يو شان تسليمول د عدل او انصاف د پاره دومره اهم دي لکه چې د بدن د پاره ساه. حکمران او عام وګړے به يو برابر وي ، توهين کۀ د عدالت وي کۀ د فرد يو هومره سزا ئې پکار ده. د جزا او سزا نظام به هم د تعصب نه پاك ، د جانبدارۍ نه ازاد او د جذباتو د اثر نه خالي وي ، هم دا به اصل انصاف وي ګڼې توهين که د عدالت وي ، کۀ د افرادو تاواني لوبه ده.

سوال : مذهبي خلق مدام دا وايي چې د دنيا اکثر ملکونه د اسلام خلاف دي ، تاسو دې باره کښې څۀ وائۍ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

جواب: ګران ملګریه! زمونږ په دغه طبقه کښې په ډېر اضطراب سره دا غلط فهمي ورځ تر ورځ سېوا کیږي چې مغربي ملکونه زمونږ خلاف دي ، اول خو د مغربي ملکونو دا خبره غلطه ده ځکه چې دا خو د جعرافیې حدونه دي څنګه چې بعضې ملکونه زمونږ په مغرب کښې دي ، داسې زمونږ ملك هم د ډېرو ملکونو د پاره په مغرب کښې دے نو ایا مونږ دغه ملکونو د پاره د دښمن حېثیت لرو . دوېمه خبره دا ده چې کۀ څوك وایي چې دا ټول ملکونه زمونږ بر خلاف دي نو مونږ کښې خو به څۀ مسئله نۀ وي؟ زمونږ دیني طبقې د اولس په ذهنونو کښې دا خبره اچولې ده خو افسوس چې په صحي توګه دوي سره دا دې خبرې ثبوت او دلیل نشته . په برطانیه یا د یورپ په نورو ملکونو کښې زمونږ مسلمانانو ته د مذهب او د کلچر ښۀ پوره پوره ازادي او د خپل مذهب د تبلغیاتو ورته هم ښه په جار د کولو اجازت دے نو په دې تناظر کښې وګورو نو دا یوه هسې پروپېګنډه ده چې د اصلاح یا د مخ نیوي ضرورت لري او بله خبره دا ده چې دا هم د اسلام د بنیادي تعلیماتو خلاف خبره ده چې تر څو یوه خبره تحقیق ته نۀ ده رسېدلې نو منل ئې نۀ دي پکار نو غوره خبره دا ده چې زمونږ ځوان نسل داسې خبرو ته متوجه اوسي او په ناروا پروپېګنډو خپل وخت نۀ خرابوي . دا منل هم یوه ګونه ضروري دي چې ښۀ او خراب خلق په هر معاشره کښې وي ، باید چې په دغه قسمه ملکونو کښې څوك متعصب مذهبي سړے وي چې په انفرادي توګه د هغۀ خیالات د چا د مذهب باره کښې سم نو وي نو دا خو ځان له خبره ده . دغه قسمه خلق زمونږ تر مینځه هم کېدے شي او په نورو ملکونو کښې هم . بهر حال څوك هم د چا مذهب نۀ شي خرابولے خو بنیادي خبره د برداشت ده ، پکار ده چې هر څوك د بل مذهب ته هم دومره احترام ولري لکه چې خپل

(c) ketabton.com: The Digital Library

مذهب ته ئې لري ، بیا په یقین سره وئیلے کیدے شي چې د تصادم امکان پیدا نهٔ شي۔

سوال: زمونږ ملګري چې د یو ازاد او خپلواك وطن خبره کوي نو دې د پاره مونږ څه تیارے لرو کنه ؟

جواب: ما دا خبره په نورو ډیرو ځایونو کښې هم کړې ده او زمونږ د جنبش ملګري په دې کښې هیڅ قسمه ابهام نهٔ محسوسوي چې د یو قام دپاره د ټولو نه ضروري خبره د هغوي خاوره ده چې د مور حېثیت لري ، او مور خلق په خپل انداز کښې پټه او مړه ساتي نه چې د بل په طاقت ئې ساتنه او پالنه کوي۔

زمونږ تحریك د خپلو ابتدایي ورځو نه تیریږي ، زمونږ ملګري ډیر په سنجیدګۍ د قامو مسائیلو نه نیولے تر قامي ازادۍ پورې ټولې ستونځې په نظرکښې ساتي ، سائنسي حل ئې لټوي او د دنیا د ټولو دانشورانو ، پوهانو او ازادي خوښوو اولسونو سره په تماس کښې دي ، د هغوي د تجربو نه استفاده، د هغوي نه د اخلاقي کومك تر لاسه کولو او په وخت د ضرورت د هغوي نه مرسته اخستل ټول هاغه اپشنز دي چې زمونږ ملګري ترې غافله نهٔ دي۔

ژوندي قامونه د خپلو غلطیو نه زده کړه کوي او خپله لاره ، مزل ، تك او سفر د منزل په لورې ځان ته اسانوي او د خپل ذهني توان او توازن په کچ د خپلو ارمانو د سر ته رسول په لور چټك قدمونه اخلي۔

د دې ځاے نه دوي سحر د ایبټ اباد په طرف روان شول ۔
ساحل ورته وئیل چې ملګریو په خدا ے یقین وکړئ چې زمونږ دا وطن د برطانیې نه هم ښائسته دے خو کاش چې هاغه شان قیادت ئې ونهٔ موندهٔ چې خپل وطن ازاد او اباد کړي ۔ سالار ورته وئیل چې دا ظلم خو مونږ

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره برطانیې کړې دې چې دلته راغلي او مونږ ئې سیاسي طور تس نس او تالا ترغه کړي یو ـ ساحل ورته وئیل چې زهٔ خو تاسو ته د برطانیې سر نهٔ وینځم خو یوه خبره ده چې هغوي دلته کوم نهري نظام، د پولیس نظام، عدالتي نظام، د ریلوې نظام او نور دفتري نظام جوړ کړې هغه یو بهترین نظام دې او مونږ ترې تر اوسه پورې استفاده کوو دا بیله خبره ده چې دغه نظامونه وروستو د چا لاس ته پاتې شول نو هغوي هاغسې ونهٔ چلولې شول ـ ټول سستم ئې د ګډوډي او ګړبړي سره مخامخ کړهٔ ـ شاید چې دا د دې خلقو د غلامانه ذهنیت اپروچ وهٔ چې د دغه نظامونه ئې د ښهٔ کېدو په ځاې تاوان سره مخامخ کړل او یو ګنجلك شکل ئې ورله ورکړهٔ ځکه خو د خلقو د ژوند معیار د زوال په لور روان دې ـ کامل د دهٔ د خبرو تائېد وکړهٔ او زیاته ئې کړه چې مونږ هلته د دې ځاې اولس چې هلته د مسافرۍ ورځې تېروي ګورو نو ډېره منډه وهي ، ډېر همت کوي او دغه منډه او همت د برطانیې د ابادۍ په لړ کښې لوې رول لوبوي کهٔ د دغه همت او محنت لسمه برخه هم چا دلته په ایمانداري کار وکړهٔ نو لرې نهٔ ده چې دا وطن هم ګل او ګلزار شي ـ سا لار ورته وئیل چې مونږ عزم کړې دې چې اول به دلته اولس ته سیاسي ازادي پېدا کوو او بیا به کهٔ خېر وهٔ خپل اولس ته د ښهٔ ژوند تېرولو هنر هم ورښایو خو کهٔ اولس دې کښې زمونږ کومك وکړي ـ کامل ورته وئیل چې اولس ته چا دغه درس نهٔ دې ورکړې ګني تاسو وکتل چې د اټك غوندې ځاې کښې چې تاسو خلقو ته مجلس وکړهٔ هغوي درسره ځنګه ومنه؟ او د خوشحالۍ څرګندونه ئې وکړه او تاسو ته ئې بیا د راتلو دعوت هم در کړهٔ دا ولې ؟ دا ځکه چې تاسو رښتیا وئیل او رښتیا په زړهٔ کښې ځاې نیسي کهٔ زړهٔ د کاڼي ولې نهٔ وي ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوي په دې خبرو خبرو کښې ابېټ اباد ته اورسېدل. د ګاډي نه د کوزېدونه نه پس ساحل کېمره راواخسته اول ئې تصويرونه ويستل او بيا د هوټل په طرف روان شول. دوي په ابېټ اباد کښې دوه ورځې تېرې کړې او يوه شپه ئې په نتياګلي کښې وکړه. ساحل وئيل چې زړهٔ مې کيږي چې يو څو ورځې نورې هم تېرې کړو خو مونږ ته کار ډېر دے او وخت لږ دے نو دوي د ښهٔ ګرځېدو او سېل کولو نه پس واپس راروان شو.

ساحل يو وار بيا انګلېنډ ته لاړهٔ. هلته خپل کاروباري مصروفياتو سره سره په جهاني کچ د ګوند ملګريو سره اړيکې بيا د سره ونيولې. دا وار د دوي د ګوند ممبر شپ د نور کله نه په څو چنده زيات شهٔ او دوي هم په باقاعده ډول په پښتونخوا او افغانستان کښې به بيلو بيلو ښارونو کښې خپل دفترونه پرانستل او يو ترتيب ئې برابر کړهٔ. له دې علاوه ئې په تعليمي سکيمونو هم کار پېل کړهٔ او د سکالرشپ له لورې ګڼ شمېر ملګري مختلفو ملکونو ته ولېږل چې په نتيجه کښې يو ډېر تعليمي کېډر په وجود کښې راغے چې د دوي د انقلابي او فکر د ودې سبب وګرځېد.

نن په برطانيه کښې ساحل د ګلوبل اسلامك مومنټ ځوانانو ته په سيکولر ازم ليکچر ورکوهٔ. دهٔ وئيل:

"ګرانو ملګرو! زمونږ مذهبي خلقو سيکولرازم د الحاد، کفر او د بې دينۍ په شکل کښې اولس ته وړاندې کړے دے خو دا د جهالت نه ډك کوشش دے. لوے مسلمان مفکر ابن رشد د سيکولرازم مشر ګڼلے شي. دهٔ د ارسطو په فلسفه باندې داسې بحث کړے دے چې رښتياو ته د رسېدو د پاره دوه لارې دي، يو د مذهب لاره او دوېمه د فلسفې لاره ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا شان ابن رشد په وړومبي ځل په مسلمانه معاشره کښې فلسفه د مذهب نه جدا کړه او سېکولر نظرئې وړاندې کړهٔ.

ملګرو! په جدید دور کښې د دې فکر وړومبے مشر د برطانیې مصنف جارج هولي اوك دے چا چې په 1846ء کښې د عیسایانو د مذهبي خلقو د تسلط او د مداخلت په دور کښې د دنیاوي ستونځو حل په دنیاوي فکر کښې پېش کړهٔ. دهٔ د دې خبرې وضاحت داسې کړے وهٔ چې سېکولر فکر دین د انسان نه لرې کوي نه بلکې د انساني فکر په انساني ژوند کښې ځاے پېدا کوي. جارج هولي اوك وايي چې سېکولرازم دا نهٔ وايي چې په مذهب کښې رڼا او هدایت شته یا نشته.

ملګرو! دا یو غلط فهمي ده چې سېکولر فکر د مذهب مخالفت کوي، حقیقت دا دې چې سېکولر فکر د عملي ژوند د تجربو نه پېدا کېږي، د مثال په توګه علم سېکولر دے، هنر، کائنات او په کائنات کښې روان ټول قدرتي عمل د الله تعالیٰ د پېدا کولو باوجود هم سېکولر دي یعنې دا اصول کوم یو مذهب نه دي پېدا کړي، د فطرت او د انسان په ژوند کښې داسې ډېر بې شمېره مسائل دي چې د هغې تعلق مذهب سره نشته او نهٔ د مذهب مخالفت کوي لکه د فطرت قانون، فزکس، طب ،نباتات، د مادي وسائلو د تنظیم طریقهٔ کار، د جغرافیې حقائق، د اولس تر مېنځه بنیادي رابطې، د ذهن د کار کولو قانون او د حېواني ژوند قانون، یعنې هغه ټول حقیقتونه چې دکومو تعلق د انساني مشاهدې او تجربې سره دے، هر هغه خبرې او څیزونه چې په دین کښې ئې ذکر شوے دے هغه د دیني تعلیماتو لُستو نه پس هم په صحیح توګه په کار نهٔ شي راوستې چې کله هم مونږ کومې انساني معاشرې یا د هغې ستونځې حل کوو نو مونږ د عقل او شعور نه کار اخلو. مثلاً قران کښې راغلي دي چې الله تعالیٰ مزکه او اسمان په شپږو ورځو کښې پېدا کړي دي خو دا خبره منلو

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره هم فلکيات، طبعيات، کشش ثقل او د کائنات نظريه اضافي يعنې د فطرت د قانون بې شمېره معلومات مونږ د انسان د عملي ژوند د مشاهدې نه تر لاسه کړي دي.

ملګرو! يو بل ځاے کښې الله تعالیٰ وايي چې ما فولاد پېدا کړي دي چې پکښې د انسان د پاره ډېرې ښېګړې دي. د سېکولر فکر عملي اطلاق په دې صورت کښې دا دے چې مونږ په غرونو کښې د فولاد کانې لټوو چې د غر د کنستو علم دے او مونږ د فولادو جوړولو جديد علم او هنر زده کوو چې پکښې مونږ د دهاتونو بنيادي اصول، د عناصرو د جوړښت اصول، د فولادو جوړولو د پاره د حدت قانون معلوم کړے دے ، دې نه علاوه يوه بله عملي شعبه يعني برقي څېزونه او د هغې د جوړولو علم ، بيا مونږ د فولادو جوړولو علم، د کېميا علم، د برقي څېزونو د حدت پېدا کولو علم سره سره مونږ هنر هم يو ځاے کړو نو دې نه پس مونږ په کروړونو ټنونه فولاد پېدا کړو ، دې نه پس د فولادو د طاقت د ناپ کولو د پاره د پېمانې جوړولو علم بيا دا فولاد په کورونو، اسلحو او په ډېرو څيزونو کښې په مختلفو شکلونو کښې پکار راولو. دا شان نور هم بلا څيزونه پېدا کوواو ايجاد کوو، د علم او هنر زده کول د کوم مذهب مخالف نۀ دے. دا خبره يقيني ده چې مونږ داسې ډېر عملي کارونه کوو چې د کوم مذهب په ضد نۀ دي.

ملګرو! چې کومو سائنسدانانو او انجئيرانو دا علمونه او هنرونه دنيا ته وړاندې کړي دي نو هغوي په دې عمل کښې نۀ مسلمانان وو، نۀ عيسايان ، نۀ هندوان او يهوديان وو . د دوي د ښۀ ډېر محنت مقصد فولاد جوړول وو ، د مذهب مخالفت يا ملګرتيا نه وه.

يوه ورځ انټرنېټ کښې يو وېب سائټ باندې يو جذباتي مسلمان ځوان د فولادو د ايت ذکر کولو هغه ليکلي وو چې په جديد سائنس کښې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

فولادو جوهري وزن ۵۲ دے او د هاغه ایاتونو شمېر هم ۵۲ دے نو د دې مثال په رڼا کښې ثابته شوه چې دا دین رښتونے دے چې د نن نه څوارلس سوه کاله وړاندې دا ایت راغلے وۀ . په دې فکر د اعتراض کولو نه مخکښې زۀ یوه بله خبره کول غواړم چې په ایت کښې د فولادو د جوړولو او د پېدا کولو هېڅ ذکر نشته چې په عملي کار او هنر کښې ترې نه مونږ ګټه واخلو . دا خبره چې د ایاتونو تعداد ۵۲ دے او په جدید سائنس کښې د فولادو جوهري وزن هم ۵۲ دے د فولادو پېدا کولو کښې زمونږ هېڅ مرسته نۀ کوي، دې نه علاوه په دې خبره کښې ابهام ډېر زیات دے چې قران کې سرۀ زر او سپین زر هم یاد شوي دي چې د لفظونو تعداد ئې د جوهري وزن سره هېڅ سمون نۀ خوري . مطلب دا چې دا نظر او فکر د جدید سائنس د قاعدې او فارمولې چې په قران کښې ئې ذکر راغلے دے نو دې نه علاوه دا نور هېڅ هم نۀ دي او نۀ څۀ ګټه لري ځکه چې په داسې خبرو مونږ انسان او علم ته هېڅ فائده نۀ شو رسولې خو هسې د وخت تاوان کوو ځکه چې تشو خبرو نه هېڅ نۀ جوړیږي ، عملي کار پکار دے. اکثر د یو مذهب خلق د بل مذهب خلقو دپاره مختلف دلیلونه ګوري چې خپل مذهب پرې غوره ثابت کړي ، صرف دغه ئې مقصد وي . د داسې قسمه اختلاف نه مسئلې جوړیږي . داسې قسمه انسانان د تعصب او منافقت نه ډك وي.

اکثر په ټیلي وژن کښې بعضې خلق د جدید سائنس جدید علمي انکشافات د قران د ایاتونو په رڼا کښې وړاندې کوي خو د دوي خیال یا دعوه تر کومه حده پورې سمه ده یا غلطه خو د دې مثالونو نه دا خبره څرګندیږي چې دا خلق په علمي کارنو کښې دلچسپي نۀ لري بلکې دا هر څۀ د خپلې عقیدې د پاره وړاندې کوي چې نورې عقیدې کمزورې ثابتې کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملګرو! زمونږ کائنات څومره لوی او خور وور دی خو تر اوسه پورې په زرګونو کالو کې د مذهب ټېکدارانو یو ورکوټی شان څیز هم ایجاد نهٔ کړهٔ خو هر وخت دا خبره خامخا کوي چې څهٔ دي نو په مذهب کښې دي. تر اوسه پورې چې څومره ایجادونه شوي دي او د انسان د خېر ښېګړې، خوشحالۍ او سوکالۍ د پاره په کار راوستلی شوي دي دا ټول د سېکولر خلقو د محنت نتیجه ده او د مذهبي خلقو پکښې هېڅ قسمه برخه نشته. په دغه خلقو یو بل اعتراض هم کیږي چې په سېکولر حکومت کښې د مذهب بنیاد ختمیږي چې په کومو ملکونو کښې سېکولر نظام دی هلته په مذهب هېڅ قسمه پابندي نشته ، هلته څوك د مذهبي تعلیماتو او تبلیغاتو نه نهٔ منع کوي. د دنیا په ډېرو ملکونو کښې اوس هم سېکولر حکومتونه شته چې هلته زیاته ابادي دعیسایانو ده او چې کوم مسلمانان په دغه ملکونو کښې ژوند کوي هغوي باندې هم هېڅ قسمه مذهبي بندېز نشته خو مسلمانان په خپل ملك کښې د اقلیتونو تبلیغات نهٔ مني او کهٔ څوك ئې کوي نو دوي ئې وژني. برطانیه ، امریکا، روس، اسټریلیا او داسې نور هم بلها ملکونه دي چې په تبلیغ کولو پکښې هېڅ قسمه پابندي نشته خو د افسوس خبره دا ده چې سعودي عرب ځان ته اسلامي او شرعي ملك وایي مګر هلته په تبلیغ باندې پابندي ده. دې نه علاوه د سعودي عرب د بادشاه شکل او صوت غېر شرعي او غېر اسلامي دی ځکه چې په شریعت کښې د رېبرې دا انداز بیخي نشته. په اسلام کښې شهنشائیت نشته او په سعودي عرب کښې شهنشائیت دی.

دوستانو! په زوره مذهب نافذ کولو باندې دوي دا دلیل ورکوي چې دا د الله تعالیٰ له خوا ورکړی شوی نظام دی او د دې په راوستلو کښې د انسان د مشورې ضرورت نشته ، په دې حواله ډېرو ملیانو لیکل هم کړي دي چې د اسلامي نظام نه بغېر د دنیا ټول نظامونه غلط دي او دا به په

(c) ketabton.com: The Digital Library

زور ختمولے شي چې کله په زور او په قوت ټوله دنیا کښې اسلام راشي نو بیا به دا اصول خپل کړے شي چې "لا اکراه فی الدین" یعنې اول به په زور اسلامي نظام نافذ کړے شي او بیا به دا اصول خپل کړے شي چې په دین کښې جبر او زور نشته. داسې قسمه سوچ په عملي توګه ډېر کمزورے ، ناقص او تباه کونکے دے. په خپله د انبیاء مثال د دې خبرې تردید کوي کوم چې یو پېغمبر هم داسې نهٔ دے راغلے چې د هغهٔ دین د طاقت په ذریعه نافذ شوے وي ، هر رسول او پېغمبر به د تبلیغ او ترغیب په ذریعه خلق خپل دین ته راوستل خو دا اختیار به د انسان وهٔ چې د نبی دعوت قبولوي او کنه. د حضرت یونس (ع) مثال په دغه سلسله کښې د اهمیت ور دے ، د قران مطابق یونس (ع) د الله تعالیٰ نه دعا وکړه چې د دهٔ قوم له دې سزا ورکړے شي یعنې الله تعالیٰ ئې په خپل قدرت تباه کړي ، او الله تعالیٰ ورسره دا دې خبرې وعده هم کړې وه چې د کومې سزا غوښتنه حضرت یونس(ع) د الله تعالیٰ نه کړې وهٔ خو د هغه وخت خلقو توبه وېسته او الله تعالیٰ معاف کړل او سزا ئې ورله منسوخ کړه خو د دې باوجود یونس(ع) احتجاج وکړهٔ او دغه احتجاج د دهٔ دپاره د ازمېښت سبب وګرځېده او د الله تعالیٰ د سزا ښکار شهٔ ځکه چې د الله تعالیٰ د حق دین د دعوت ورکونکي د پاره د صبر نه د کار اخستو حکم شوے دے.

په خپله حضرت محمد صلی الله علیه وسلم د نبوت او د دعوت په وخت کښې د الله نه د طاقت مطالبه نهٔ ده کړې او نهٔ ئې خلق د حکمران په حېثیت دین ته رابلل چې کومو خلقو سره ئې جنګونه شوي دي هغه د دنیاوي معاملاتو په معاهدو او د وعدو د خلاف ورزۍ په وجه شوي دي. دا شان عیسیٰ (ع) ته هم ډېرې پرېشانۍ وې او د ډېرو تکلیفونو نه تېر شوے وهٔ. رسول الله (ص) هم د ډېرو تکلیفونو سره مخ شوے وهٔ خو دواړو د صبر نه کار اخستے وهٔ. د نبی حکومت په هغه طریقه راتلے شهٔ چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلقو به ورسره اسلام ومنلو تر څو چې به خلقو اسلام نه منلو نو په دغه حالاتو کښې به د نبی د حکمران کېدو هېڅ شان نۀ وۀ. د مدينې خلقو رسول الله (ص) خپل بادشاه وګڼلو خو عیسیٰ (ع) دا حمايت تر لاسه نۀ کړۀ نو حکمران نۀ شۀ هغه بيله خبره ده چې کله يو قوم عيسائيت ومنلو نو د عيسايانو حکومتونه جوړ شو.

ملګرو! سېکولر ازم وايي چې مذهب دې روحاني او ذاتي ژوند پورې محدود کړے شي او د دنياوي کارونو د پاره دې دنياوي سوچ او عمل پکار راوستلے شي. اکثر مليان وايي چې اسلام د نورو مذهبونو نه غوره دے ځکه چې اسلام روحاني او دنياوي معاملاتو کښې خپله برخه لري او دې نه علاوه نور مذهبونه مکمل ضابطه حيات نۀ لري خو ملګرو! د دې استدلال څۀ مضبوط بنياد نشته، په قران کښې راغلي دي چې " لکم دينُکم ولي دين" يعنې ستاسو د پاره ستا او زما د پاره زما دين.

ملګريو! په امريکه، روس، فرانس، انګلېنډ، سپېن، اټلي، نيوزي لېنډ، کېنډا او استړېليا کښې عيسايان ډېر دي، داسې هندوستان کښې هندوان ډېر دي، په جاپان کښې بدھ مذهب والا ډېر دي خو په دې ملکونو کښې مذهب د رياست بنياد نۀ دے، هلته يو مذهب په بل مذهب باندې غوره نۀ دے. هغوي د حکومت ټولې مهمې فېصلې په انساني عقل او شعور باندې حل کوي. په دې ملکونو کښې کله هم مذهب د مملکت بنياد نۀ دے ګرځېدلے. په مسلمان ملکونو کښې ترکي، شام، عراق او عرب امارات کښې هم کوم مذهب د رياست بنياد نۀ دے. تر دې چې اسرائيل هم.

په انساني تاريخ کښې د انساني عقل او شعور په ذريعه ډېرې فېصلې شوي دي کله چې عمر (رض) خالد بن وليد د خپلې عهدې نه لرې کړو نو دا څۀ د قران يا د حديث خبره نۀ وه، داسې ډېرې خبرې په قران کښې

(c) ketabton.com: The Digital Library

نشته لکه چې فوج چرته ولېږلے شي، د فوځ سالار دې څوك وي ، تعداد به ئې څومره وي او د فوځي اهلکارو تنخواه به څومره وي ، د بيت المال نه به وظيفه چا چا له ورکړے کيږي . د قاضي د تقرری معياد به څومره وي . په خپله د خليفه د وخت معياد به څومره وي . د خليفه کېدو طريقه کار ، د اهلکارو اختيارات او د نوي مسلمانانو د اقليتونو د پاره انتظام ، عالمي تعلقات، د عالمي تجارت انتظامات او داسې نور د بنيادي ژوند د سهولتونو ذکر په قران کښې په واضح توګه باندې نشته . دې خلقو خو دا دې خبرو د پاره قران نه حوالې هم ورنهٔ کړے شوې . دا خبره هم حقيقت ده چې احاديث د خلفائے راشدين د وخت نه پس راغونډ شوي دي د خليفه منتخب کولو د پاره هر ځل د دين په ځائے دنياوي طريقه کار خپل کړے شوے دے . د نبی(ع) د وفات نه پس د ابوبکر (رض) خليفه کېدل هم دنياوي طريقه وه ، د ابوبکر نه پس د هغهٔ و وصيت مطابق حضرت عمر(رض) خليفه کېدل ، هغه بيله خبره وه چې دې وصيت سره ډېرو اصحابو اختلاف کړے وهٔ ، د عمر په حق کښې د ابوبکر (رض) وصيت ، عمر (رض) چې شپږ کسان ئې مقرر کړل او ورته ئې ووئيل چې په درې ورځو کښې دننه دننه فېصله وکړئ چې څوك به خليفه وي چې پکښې د حضرت عثمان (رض) نوم تجويز شهٔ . د حضرت عمر(رض) د خليفهٔ رسول لقب بدول او د امير المومنين لقب خپلول هم دنياوي طريقه وه ؛ دې نه علاوه د حضرت عمر(رض) په دور کښې ډېرې فېصلې د عقل او شعور په بنياد شوي دي ، په يو کارکښې د حضرت علی (رض) نه د عمر (رض) مشوره اخستل هم د عقل په بنياد وه نهٔ چې د امام په حېثيت ، کهٔ عمر (رض) هغه امام ګڼلو نو بيا خو خلافت د علی (رض) حق وهٔ . د حضرت عمر(رض) ځوي (ابو شحامه) به جرم کښې په دوبم ځل په کوړو وهل او د قېد کولو فېصله عقلي وه ، د مغيره بن شعبه باندې د زنا د

(c) ketabton.com: The Digital Library

الزام په وخت کښې د عمر (رض) د ګواهانو نه تفصيلي پوښتنې هم د عقل په بنياد وې ، ځکه چې په قران کښې د زنا په باره کښې تشه ګواهي پکار ده ، نه چې تفصيل . د حضرت عثمان(رض) په وخت کښې په ډېرو انتظامي فېصلو باندې ډېر بزرګانو او اصحابه کرامو مخالفت کړے وۀ او دا مخالفت ډېر خطرناك حالات ته رسېدلے وۀ خو د امير په حېثيت حضرت عثمان (رض) خپلې فېصلې عملي کړې، مخالفينو د عثمان (رض) د فېصلو د پاره د بنی(ص) فېصلې په دليل کښې وړاندې کړې لکه د مروان په حواله ، او د اسلامي رياست ته د نقصان رسېدو دليل ئې هم وړاندې کړۀ خو حضرت عثمان(رض) دغه تحريك ته فتنه ووئيله او هېڅ قسمه زور ئې قبول نۀ کړۀ. حضرت عثمان (رض) د خليفه عهده پرېښودو مطالبه هم قبوله نۀ کړه او شهادت ته ئې ملا وتړله خو دا ټولې فېصلې ديني نه بلکې د عقل فېصلې وې. داسې قسمه صورت حال بل کوم خليفه ته نۀ وۀ پېښ شوے.

د حضرت عثمان (رض) د قاتلانو د ګرفتارۍ او د حواله کولو کومه غوښتنه چې معاويه (رض) د حضرت علی (رض) نه کړې وه او د اختلاف په صورت کښې ئې لس زره اصحابان شهيدان شوي وو، دغه کار نۀ مذهبي وو او ديني. په دې حقله زمونږ ملايانو کله هم په ممبر واضحه خبره نۀ ده کړې ځکه چې دا دنياوي معاملات وو او فېصلې ئې هم دنياوي وې. مونږ دغه فېصلو ته اجتهاد هم نۀ شو وئيلے ځکه چې د هر چا خپل خپل موقف وۀ. دې نه علاوه د علی (رض) او حضرت عائشه (رض) تر مينځه جنګ هم مذهبي او ديني جنګ نۀ وۀ. مونږ په دې کښې څۀ نۀ وايو خو زمونږ مُلايان وايي چې په دې کښې خبرې کول نۀ دي پکار حالانکې دا داسې قسمه خبرو نه قران څوك نۀ منع کوي. د تاريخ مطالعه او په هغې بحث يو سېکولر عمل دے چې مذهب ئې هم مخالفت نۀ کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

امیر معاویه (رض) چې کله خپل ځوی ولی عهد ټاکلو نو په هغه وخت اصحابه کرام او تابعین ژوندي وو، د مخالفت باوجود هم هغهٔ فېصله وکړه چې یوه عقلي او سیاسي فېصله وه.

ملګرو! مونږ د سېکولر ازم په دې بحث کښې ډېرې مهمې نکتې ته ورسېدو. د وحي او نبوت نه جوړه شوې معاشره چې کله د حضرت محمد (ص) د وفات نه پس ختمه شوه نو وروستو ټولې فېصلې چې کومې شوې دي چا پرې بحث ونهٔ کړهٔ لکه چې د اجتهاد مفهوم څهٔ دے، د دې وجه څهٔ ده او د اجتهاد حق چا سره دے، کومو خلقو ته د مشورې اجازت دے؟

د حضرت ابوبکر (رض) حکمراني چې کومو خلقو نهٔ منله د دوي اعتراض په بنیادي توګه هم هغه وهٔ چې د نبی د وفات نه پس د نبوت دروازې بندې شوې دي نو د مرکزي حکومت تصور هم ختم شو. یعنې د نبی (ص) د وفات نه پس چې کوم حکومت جوړ شهٔ، او چا جوړ کړهٔ، د چا ترمینځه فېصله وشوه ځکه چې په قران کښې د نبی د وارث په کوم ځاے کښې ذکر نشته او نهٔ ئې طریقه کار شته. په دغه وخت د دغه اعتراضاتو حېثیت هم دنیاوي وهٔ، نه چې دیني لهذا دا فېصله عقلي وه چې د فېصلې حق چا ته حاصل دے. دا هم علمي خبره وه چې په دې فېصله د عمل کولو طریقه کار هم عقلي وو. د مدینې د خلقو ملګرتیا او د بعضې قبائیلو مخالفت هم په خپل خپل ځاے عقلي وهٔ. دا شان دې عقلي فېصلو ته وروستو مُلایانو د فقه حېثیت ورکړهٔ.

دې نه پس هم په دیني معاملاتو کښې چې کومې فېصلې شوي دي هغه هم د عقل په معیار شوي دي، عموماً په دنیاوي تجربو کښې. د عقل و خرد، خانداني زور او د قبائیلو په حمایت فېصلې شوې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تاریخ مشرانو د اولنو څلورو واړو خلفاحیثیت په علمي توګه مسلم ګڼلې دے او نورو اصحابه کرامو هم د دې خبرې اعتراف کړے دے خو د خلافت په وخت د علی (رض) مخالفت په دې وجه کېدهٔ چې د دهٔ عمر کم دے یا ئې تجربه نشته خو چې کله د علی (رض) په مقابله کښې خبره راغله نو بیا معاویه (رض) په علم او تجربه کښې د علی (رض) نه ډېر کمزورے وهٔ. یزید بن معاویه هم د امامانو نه په عمر او علم کښې کم وهٔ. د هغه وخت په ټاکلی معیار خو علی (رض) د خلافت نه پاتې شهٔ ولې د یزید په وخت کښې دغه معیار قطعي نظرانداز کړے شهٔ. د اجتهاد دغه تصور چې پکښې د مخصوصې طبقې ملګرتیا شامله وه ، دا فېصلې هېڅ کله هم اسلامي نهٔ وې بلکې سیاسي او دنیاوي وې.

اکثر مُلایان دا خبره کوي چې مونږ د اسلام اصل بنیاد یو او سلام زمونږ په وجه مضبوط دے خو دا خبره د کبر او غرور نه ډکه ده ، اسلام د کوم مُلا محتاجه نهٔ دے. دا سې قسمه خلق چرته نه چرته په کوم ځاے کښې یو ایت یا حدیث کښې د ځان د پاره اشاره یا دلیل پېدا کوي چې ځان له په معاشره کښې ځانګړے مقام پېدا کړي . دا قسمه بنیادګر په نورو مذهبونو کښې هم شته چې د مذهب په نوم دکانداري کوي او د اولس نه په مخلتفو نومونو سرمایه ترلاسه کوي. هم دې خلقو اسلام په څو څو ډلو او فرقو کښې تقسیم کړے دے خو چې کله ئې خپل ذاتي مفاد پېدا شي نو بیا خپل مینځ کښې ملګریتا کوي.

ملګریو! اسلام د مشورې اجازت هر چا ته ورکړے دے چې پکښې عام اولس هم برخه اخستے شي څکه چې د خپل قام ،وطن او ملت د پاره هر هغه سړے چې د عقل او شعور خاوند وي ، خپله رائې او تجویز وړاندې کولے شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملګرو دا د سېکولر ازم اصول ، مقصد او منشا هم دا ده چې د ژوند په معاملاتو کښې دې هر يو کس د خپل عقل او دانش مطابق تجويز په تحريري يا تقريري توګه شامل کړي ، که رائې عامه ئې په حق وي او که په مخالفت کښې دغه به د تجويز په کمزورۍ يا خوبۍ دلالت کوي نه چې د سېکولر ازم په کمزرۍ يا خوبۍ ، هم په دې وجه به د انسانانو ترمينځه يو تعلق ، ربط ، ذهني هم اهنګي او وررورلي قائمه وه".

ساحل چې انګلېنډ ته د تلو نه وړاندې کوم انسټيټيوټ جوړ کړے وۀ هغه به ئې هم هاغه ملګري سنبالوۀ او دغه ادارې ډېره ترقي وکړه ، يو لوے بلډنګ ئې ورله اخستې وۀ او د ښار په ښو ادارو کښې چې اوس ئې باقاعده د کالج شکل اختيار کړے وۀ. دلته روزلي شوي ځيني قابلان طالبعلمان د ساحل په مرسته ګڼو يورپي ملکونو ته هم تلي وو. د دغه ادارې معاملات او ذمه وارۍ چې زياتې شوې نو ساحل سالار ته وئيل چې هغه دې ملګري سره په کار کښې کومك کوي خو د سالار بې شانه سياسي سرګرميو هغه دې ته جوړ نۀ کړۀ چې په دغه کار کښې دې هغوي سره لاس وکړي او نۀ ساحل واپس د دې د پاره دلته راتلے شۀ نو اداره ئې هغۀ ته وسپارله او خپلې ذمه وارياني ئې ترنه راغونډې کړې.

ساحل چې خپل کاروباري مسائل راغونډ کړل او تنظيم ئې فعال کړۀ او په خپلو پښو ئې ودروۀ نو يو وار بيا واپس راغلو. د راتلو نه مخکښې ئې سالار ته وئيلي وو چې د يو کور اخستو د پاره چرته پراپرټي ډيلر سره خبره وکړي . ساحل چې رارسېدۀ نو سالار د يو ښۀ کور بندوبست کړے وۀ چې د ښار په ماډل ټاون کښې يو ښائسته بنګله وه. د ساحل د رارسېدو په دربمه ورځ ګلالۍ، د ګلالۍ مور او د سالار نيا د

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوي ماډل په يو موټر کښې د بنګلې مخې ته کوزې شوې ـ ګلالۍ اول سالار ته او بيا ساحل ته لاندې باندې وکتل بيا ئې د بنګلې په ور نظر واچوۀ او خپلې پښتنې اوښکې ئې د خپلې لوپټې په پلو وچې کړې ـ سالار او ساحل ئې دواړه ځان ته رانژدې کړل لکه چې ګل ته ووائي چې ما تا سره کړے لوظ پوره کړۀ ، وګوره کنه تا ما له يو سالار راکړے وۀ ما ورسره دوېم هم وپالۀ ـ تا ما ته وئيلي وو چې تۀ پښتنه ئې زما د امانت خيال به ساتې ، هو زۀ پښتنه يم ما ستا د امانت خيال وساتۀ ـ هن کۀ يقين دې نۀ راځي نو دا وګوره ـــــ ... دا سالار او دغه ساحل او په وار وار ئې دواړه ښکل کړۀ د بنګلې په درشل ئې خپله پښه ورواړوله لکه چې يوې نوې دنيا ته داخله شوې وي ـ

(c) ketabton.com: The Digital Library

لسم ټوك

يوه ورځ سالار د كور نه په يو سياسي پروګرام كښې د ګډون د پاره ووتۀ چې په لاره كښې ترهه ګرو په ټارګټ كيلنګ كښې سره د دربو ملګريو شهيد كړۀ ځكه چې سالار د څۀ مودې راهسې د دې خلقو د سترګو ازغے وۀ ، د تنظيم ملګريو د ساحل په مشرتابۀ كښې په ټوله پښتونخوا كښې مظاهرې وكړې او په خپلو نعرو كښې به ئې د دې خبرې څرګندونه كوله چې مونږ د مرګ نه نۀ ويرېږو او تر اخره پورې به د خپل وطن د خپلواكۍ د پاره ځان هرې قربانۍ ته چمتو ساتو .
د ساحل د مرګ نه پوره يوه مياشت پس د تنظيم ملګريو د سالار د مرګ د غندنې د پاره يو سيمينار راجوړ كړۀ چې پكښې د لر او بر پښتونخوا وطن ډېرو مشرانو قام پرستو برخه واخسته . دې نه علاوه په دې غونډه كښې ډاكټرانو، وكيلانو، اديبانو، بزګرو او طالبعلمانو ګډون وكړۀ . سيمينار كښې ويناوالو د سالار په سياسي ، سماجي او ادبي ژوند باندې رڼا واچوله او ټولو په ښۀ ټكو ياد كړۀ . د دغه ناروا كار غندنه ئې په صفا ټكو كښې وكړه خو چې كله ساحل د وينا د پاره راوغوښتے شۀ نو په حال كښې ناستو خلقو په ډېر درناوي هغۀ ته هركلے وئيل . هغۀ د خدا ے د لوئې نامې نه د خپلو خبرو اغاز وكړۀ او وئيل ئې " زما ګرانو ننګيالو پښتنو، خوېندو ورونو، مشرانو ، همځولو او كشرانو ټول سترې مۀ شئ . نن ورځ د سالار خان شهيد په ياد كښې نمانځلې كيږي خو د سالار خان سره سره زمونږ د ډېرو معلومو او نامعلومو شهيدانو د خپلواكۍ د پاره خپل ځانونه قربان كړل او زمونږ د ټولو هم مرام دے چې د وطن د ښادۍ او ابادۍ د پاره د هيڅ قسمه قربانۍ نه ځان ونۀ ژغورو،

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي نه وړاندې زما پلار ګل خان سره هم دې خلقو ډېر ظلم کړے وۀ ،د هغۀ هلې ځلې او قربانۍ د چا نه پټې نۀ دي، ګرانو ملګريو! د ډېرې مودې راهسې زمونږ په لر او بر وطن کښې چې کوم اور بل دے نو په دې کښې د دنيا يو ملك هم زمونږ د ښېګړې د پاره غږ اوچت نۀ کړۀ او نۀ ئې په اقوام متحده کښې کوم قرارداد وړاندې کړۀ خو کۀ هر څۀ وي خو مونږ به د خپلو معلومو نامعلومو شهيدانو دا قرض خلاصوو. ګرانو ملګريو! نن سبا جديد دور دے او د وخت نوې نوې تقاضې دي . په اوسني وخت کښې خپلواکي د هر انسان حق دے ، ملګريو! مونږ ازاد وطن د خپل غريب اولس د پاره غواړو او دې د پاره ئې نۀ غواړو چې سبا له دې د سرمايه دارو په لاسونو کښې زمونږ د وطن واك او اختيار وي ، معنیٰ دا چې مونږ د يو غلامۍ نه ځان خلاصوو نو هسې نه چې په بله غلامۍ کښې راګېر شو . نن مونږ د غلامانو غلامان يو سبا به زمونږ اولس د خانانو او سرمايه دارو غلام وي . نن سبا چې څوك هم د پښتون سياست چغه وهي نو د دوي ګوندونه هم ميراثي دي چې پلار ئې مړ شي نو زوے به ئې د ګوند مشر شي، په دې وطن کښې زمونږ ژبه ، کلتور، وسائل او تاريخ هم غلام دے او زمونږ د اولس ذهنونه ئې هم غلامان کړي دي چې ډېره خطرناکه خبره ده . د دنيا کوم کتاب کښې راغلي دي چې زمونږ پښتو به د دفتر ، سکول او عدالت ژبه نۀ وي ، مونږ د دنيا د نورو ژبو نه هم انکار نۀ کوو ، پښتانۀ دي د دنيا ټولې ژبې زده کړي خو پښتو به زمونږ د وطن ژبه وي او پښتو يواځې ژبه نه بلکې پښتو ځان له يو قانون هم دے . ملګريو! د ډېر مودې راسې زمونږ جوماتونه، حجرې ، بازارونه، کارخانې، او کورونه په زرګونو تعداد کښې په بمونو والوځولے شول چې پکښې بې شمېره بې ګناه پښتانۀ شهيدان شول ، تر دې چې دښمن زمونږ د مشرانو مقبرې هم په بمونو تباه کړي، اخر مونږ له چا سره دومره

(c) ketabton.com: The Digital Library

ظلم کړے دے چې دوي ئې مونږ سره کوي په تېرو څلوېښتو کالو کښې داسې ورځ نۀ ده راغلې چې په لر او بر وطن کښې بم چاودنه نۀ ده شوې.
هره ورځ زمونږ په وطن کښې ماتم وي. زمونږ خوېندې مېندې ، ځوانان او ماشومان محفوظ نۀ دي. زمونږ بنيادي ضرورتونه دلته نۀ پوره کيږي ، زمونږ په لکونو افغانان شهيدان شول ، بې شمېره معذوره شول ، زمونږ خوېندې مېندې کونډې شوې او ماشومان يتيمانان شول او لا بيا هم زمونږ دښمن زمونږ شکل دنيا ته د وهشي او ترهه ګر په شکل کښې وړاندې کوي خو افسوس چې دلته زمونږ په وطن کښې کومه بربنډه لوبه روانه ده نو د اسلام په نوم روانه ده، د پنجاب جوماتونه ، سکولونه او بازارونه ټول محفوظ دي ، زمونږ په وطن کښې څومره بربادي وشوه خو د پنجاب په هيره منډۍ کښې يوه پټاخه هم ډز نۀ شوه ، دا څنګه اسلام دے ، ملګريو! زۀ نن ټولو سياسي ګوندونو ته چې پښتانۀ ئې مشران دي دا وايم چې راځئ منافقت به پرېږدو او په قران به قسم وخورو چې حقيقت څۀ دے ، د مذهب ټېکداران به په قران لاس ږدي چې زما بجلي، اوبۀ ، تېل ، ګېس ، کوئله او نور وسائل د اسلام په رڼا کښې زمونږ د بچو حق دے کۀ د پنجابي د بچو، زمونږ بچي په ډېرانونو کباړ ټولوي او دوي دې پرې مزې کوي، ملګريو ! زمونږ د تنظيم په منشور کښې داسې يوه خبره هم نشته چې د اسلام د اصولو نه خلاف وي. ملګريو! افغانستان هم لکه عرب، ايران، روس ، چين ، امريکا ، هندوستان يا د دنيا نورو ملکونو په شان دا حق لري چې خپل ازاد وطن ئې وي خپل بېرغ ئې وي او خپل قانون ئې وي . دا ټول ملکونه به د افغانستان استقلال ته احترام لري ، د افغانستان په چارو کښې به څوك هم ګُتې نۀ وهي. ملګريو! دا کوم ظلم چې مونږ سره روان دے نو په داسې حالاتو کښې به پښتانۀ بغاوت نۀ کوي نو څۀ به کوي. مونږ سره د بغاوت نه بغير بله لاره نشته ، کۀ زمونږ

(c) ketabton.com: The Digital Library

په حق غوښتو کوم ملك ورانېږي نو خداے دې وکړي چې سبا سحر وران شي ـ ملګريو! نن وخت د سيالۍ دے، دلته د هر څۀ حساب کېږي ، زمونږ چې څومره پښتانۀ شهيدان شول او کوم معذوره شو او داسې چې څومره جوماتونه ، بازارونه او حجرې تباه کړې شوې، د دې حساب او شمېر معلوم دے ، وخت به راشي چې مونږ به دښمن سره د افغانانو د وينې د يو يو څاڅکي حساب کوو ـ مونږ هيچا ته خپل بدل نۀ پرېږدو ـ په اوسني وخت کښې دښمن زمونږ اولس په ډېرو شکلونو کښې تقسيم کړے دے ، تر څو چې مونږ خپل پښتانۀ د شعور په لار نۀ وي پوهه کړي او ټول مو په يو اتفاق نۀ وي راغونډ کړي نو ډېر ګرانه ده چې مونږ ګټه تر لاسه کړو ـ بايد چې سياسي پارټۍ زمونږ جرنلسټان او اديبان اولس کښې شعور پيدا کړي او خپل اصل دوست او دښمن ورته په ګُته کړي ـ ملګريو! زمونږ بغاوت د خپلواکۍ سره د رواياتي نېشلزم نه ، رواياتي مذهب نه، رواياتي سياست او رواياتي ادب هم دے ، مونږ به د نوي دور نوو تقاضو په بنياد کار کوو ـ نن سبا د انټرنېټ دور دے او مونږ له پکار دي چې د ژوند په هر اړخ کار وکړو ـ

ملګريو! زمونږ په بربادۍ کښې د پنجاب سره سره سعودي عرب ، چين ، امريکا او ايران هم سره د نورو ملکونو شامل دي خو وخت به راشي چې د هر يَ خبرې تپوس به ترې نه کوو ـ ملګريو ! نن خوشحاله يم چې زمونږ خوېندې هم سړو سره د قام د خدمت او پوهولو د پاره خپلې هلې ځلې کوي ځکه چې ښځو په سياست او په جنګ کښې ډېر لوے کردار وي ـ ملګريو! کۀ د وطن وسائل تر لاسه کړے شي نو زمونږ په وطن کښې غريبي او ناچاري نشته "

ساحل خپله وېنا په دې شعر ختمه کړه :

(c) ketabton.com: The Digital Library

پښتونستان کۀ مې په وينو ازادېږي
هر يو ډز دې هم زما سينه غلبېل کا
دې نه پس يو ځوان ته دعوت ورکړے شۀ چې خپل نظم ناستو خلقو ته وړاندې کړي۔ځوان د مشرانو په اجازه خپل نظم واوروۀ :

خدايـــــه ډېـــــر کـــــۀ خطاکـــــار يـــــم
ســـــتا د رحـــــم امېـــــدوار يـــــم

چـــــې منـــــونکے د احـــــد يـــــم
او مئـــــين پـــــه محمـــــد يـــــم
زۀ کـــــۀ نېـــــك يمـــــه کـــــۀ بـــــد يـــــم
خـــــو قائـــــل د لـــــم يلـــــد يـــــم
هـــــم ازل يـــــم هـــــم ابـــــد يـــــم
د پښـــــتون د مينـــــې حـــــد يـــــم

زۀ د خپـــــل اولـــــس پکـــــار يـــــم
ســـــتا د رحـــــم امېـــــدوار يـــــم

خدايـــــه مـــــل مـــــې د خپـــــل ځـــــان کـــــړه
او مضـــــبوط زمـــــا ايمـــــان کـــــړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما د مینې لوی اسمان کړه
ما ربښتونې نر افغان کړه
زما ټول وطن ودان کړه
ښاد اباد افغانستان کړه

ستا نه کله په انکار یم
ستا د رحم امېدوار یم
ما پښتون ، ما مسلمان کړه
ما د لوی خصلت انسان کړه
زما ټول بچي نران کړه
هر مشکل زما اسان کړه
جوړ زما پښتونستان کړه
او دشمن له مې طوفان کړه

زهٔ په طمع د بهار یم
ستا د رحم امېدوار یم

ما د ننګ په لار روان کړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

مــــا فـــــاتح د هـــــر مېـــــدان کـــــړه

مــــا ملګـــــرے د انســـــــان کـــــړه

مــــا د خپـــــل جانــــان جانــــان کـــــړه

مــــا د خپـــــل چمــــن باغبــــان کـــــړه

ځلنـــــده مــــې پـــــه جهـــــان کـــــړه

ارشـــــد دې تــــــه بـــــې قــــرار يــــم

ســــــتا د رحــــــم امېــــــدوار يــــــم

***

ښاغلي ارشد خليل پښتو ادب کښې ځان د يو شاعر په حېثيت هغه وخت معارفي کړۀ چې د "اوښکې" په نوم ئې خپله وړومبۍ شعري مجموعه چاپ کړه او اوس دا دے د يو ناول نګار په صورت کښې د خپل "بغاوت" سره د پښتو ژبې په ډاډ پښتون اولس ته مخامخ دے. هغه ځان ته لېونے افغان وايي او دا بغاوت ئې د دغه لېونتوب ائينه ده. دا ائينه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځومره صفا ده او ځومره ګرد الوده ده، دا پته د دې کتاب د لوستو نه پس په اسانه لګېدے شي خو تر کومه چې په ادب کښې د سنجيدګۍ تعلق دے نو د ښاغلي ارشد خليل همځولي ليکوال لا د خپلو قلبي وارداتو د حصار نه نهٔ دي راوتي او دے د ځوانۍ په دې ډګر هم د خپل قام غم خوري ـ اوس د قام خوښه ده چې د دهٔ دې زيار ته په کوم نظر ګوري ـ بغاوت د ښاغلي ارشد خليل وړومبے ناول دے ، د تجربې ، مطالعې او مشاهدې حسي اداراك او صلاحيت ئې لا زياتې ودې ته چمتو ښکاري چې په راتلونکي وخت کښې د يو ښهٔ اديب په توګه د پښتو ادب په اسمان لکه د يو ځلنده ستوري ئې ځل يقيني دے ـ مونږ ورته په طمع يو ـ

سلېمان کامل

مردان

۴م اکتوبر۲۰۱۲ء

(c) ketabton.com: The Digital Library

ساقلي ارشد خليل پښتو ادب کښي خان د يو شاعر په حيثيت هغه وخت معارفي کړ چي د "اوسکي" په نوم ئي خپله ورومبۍ شعري مجموعه چاپ کړه او اوس دا دے د يو ناول نګار په صورت کښي د خپل "بغاوت" سره د پښتو ژبي په واک پښتون اولس ته مخامخ دے. هغه خان ته ليونے اعلان واي او دا بغاوت ئي د دغه ليونتوب انسته ده. دا انسته څومره صفا ده او څومره ګرد الوده ده، دا پته د دي کتاب د لوستو نه پس په اسانه لګيدے شي خو زه کومه چي په ادب کښي د سنجيده ګۍ تعلق دے نو د ساقلي ارشد خليل همخولي ليکوال لا د خپلو قلبي واردانو د حصار نه نه دي راوتي او دے د خواښي په دي ډګر هم د خپل قام غم خوري. اوس د قام خوښه ده چي د دۀ دي ريبار ته په کوم نظر ګوري. بغاوت د ساقلي ارشد خليل ورومبے ناول دے. د تجربي، مطالعي او مشاهدي حس ادراک او صلاحيت ئي لا زياتي ودي ته چمتو سکاري چي په راتلونکي وخت کښي د يو ښه اديب په توګه د پښتو ادب په اسمان لکه د يو ځلنده ستوري ئي ځل يقيني دے. موږ ورته په طمع يو.

سليمان اکاخيل

مردان

۴م اکتوبر ۲۰۱۲ء

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library